

**7. SINIFLARDA RESİM EĞİTİMİNİN KOLAJ TEKNİĞİ İLE PROBLEM
ÇÖZME BECERİSİNE ETKİSİ**

ECE PALAZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

UYGULAMALI SANATLAR ANA BİLİM DALI

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

KASIM 2014

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 1 (30) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Ece

Soyadı : PALAZ

Bölümü : Mesleki Resim Öğretmenliği

İmza :

Teslim tarihi : 01.09.2014

TEZİN

Türkçe Adı : 7. Sınıflarda Resim Eğitiminin Kolaj Tekniği İle Problem Çözme
Becerisine Etkisi

İngilizce Adı : The Affects Of Collage Technique Used As A Part Of Art Education
In Seventh Grades To The Ability To Solve Problems

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Ece Palaz

İmza:

Jüri onay sayfası

Ece Palaz tarafından hazırlanan “7. Sınıflarda Resim Eğitiminin Kolaj Tekniği İle Problem Çözme Becerisine Etkisi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Uygulamalı Sanatlar Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı) .....

Başkan: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı) .....

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı) .....

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı) .....

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı) .....

Tez Savunma Tarihi: ...../...../.....

Bu tezin .....Anabilim Dalı’nda
Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Unvan Ad Soyad

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Prof. Dr. Servet KARABAĞ

7. SINIFLARDA RESİM EĞİTİMİNİN KOLAJ TEKNİĞİ İLE PROBLEM ÇÖZME BECERİSİNE ETKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

Ece PALAZ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eylül 2014

ÖZ

Bu araştırmada 7. Sınıflarda resim eğitiminin kolaj tekniği ile problem çözme becerisine etkisi incelenmiştir.

Araştırmanın uygulaması, 2012-2013 öğretim yılında Keçiören Atatürk Ortaokulu 7. sınıf görsel sanatlar dersinde kolaj tekniğine katılan öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada ölçme aracı olarak Problem Çözme Becerisi Ölçeği kullanılmıştır.

Yansız olarak seçilen öğrencilere ön test olarak Problem çözme becerisi ölçeği uygulanmıştır. Daha sonra öğrencilere kolaj tekniği ile ilgili bilgiler verilmiştir ve bu bilgiler doğrultusunda çalışmalar yapmaları istenmiştir. Sürecin sonunda da son test olarak Problem Çözme Becerisi Ölçeği tekrar uygulanmıştır. Test sonucunda elde edilen istatistiksel verilerin çözümlenmesi SPSS Version 22.0 istatistik programı ile yapılmıştır. Öğrenci grupları ile uygulamanın sonunda sözlü görüşme yapılmıştır. Görüşmeden elde edilen nitel veriler içerik çözümlemesinde örgütlenmiştir.

Araştırmada elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde; ön test ve son test sonuçları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ancak ön test ve son test arasındaki ortalama değerlere bakıldığında kolaj tekniği çalışması yapıldıktan sonra son test puanlarının arttığı görülmüştür. Öğrencilerin sözlü görüşlerine göre, yaratıcılığı ve farkındalık etkisini artırdığı, renk ve şekil algısında gelişim sağladığı yönünde sonuçlar çıkmıştır.

Bilim Kodu :

Anahtar Kelimeler : Kolaj, 7. Sınıflarda Resim Eğitimi , Problem Çözme

Sayfa Adedi :

Danışman : Doç. Birsen ÇEKEN

THE AFFECTS OF COLLAGE TECHNIQUE USED AS A PART OF ART EDUCATION IN SEVENTH GRADES TO THE ABILITY TO SOLVE PROBLEMS

M. S. Thesis

Ece PALAZ

GAZİ UNİVERSİTY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

September 2014

ABSTRACT

In this research, the affects of collage technique used as a part of art education in seventh grades to the ability to solve problems is examined.

The practice of the research is done on seventh grade students of Keçiören Atatürk secondary school during 2012-2013 semester who participated in collage technique in fine arts lesson. In this research, Problem Solving Scale is used as a measure.

Problem Solving Scale Test is implemented as a preliminary test to impartial students. Then, Students are given information on collage technique and asked to study on them. After this process, Problem Solving Scale Test is implemented again as ultimate test. After test, SPSS Version 22.0 statistics program is used to analyze statistical data obtained by test. Verbal interviews with students are done after implementation. Qualitative data obtained by these interviews are used in data analysis.

When data obtained from research is analyzed; statistically no significant difference between the results of preliminary test and ultimate test is observed. However, the result of the test is increased after collage technique when average values between preliminary test and ultimate is analyzed. According to verbal remarks of students, the conclusion that their creativity and awareness has increased, their perception of color and shape has improved can be made.

Science Code :
Key Words : Collage, Problem solve, education in seventh
Number of Pages :
Supervisor : Associate Professor Birsen ÇEKEN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI.....	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ.....	1
Problem.....	1
Araştırmanın Önemi.....	5
Araştırmanın Amacı	5
Araştırma Soruları	6
Sınırlılıklar	6
Varsayımlar.....	6
Tanımlar	7

BÖLÜM 2	9
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	9
Resim Sanatında Kolaj Tekniği	9
Kolaj Nedir?	9
Kolajın Resim Sanatındaki Tarihsel Gelişimi ve Sanat Akımları	
İçerisindeki Süreci	11
Kolaj Tekniğinin Özellikleri	17
Günümüzde Kolaj	17
Türk Resim Sanatında Kolaj ve Kübizm	19
Ortaokul 7. Sınıflarda Görsel Sanatlar Eğitiminde Parça Bütün İlişkisi	24
Sanat Eğitiminde Kolaj Tekniği	25
Okullarda Uygulanan Kolaj Teknikleri	27
Problem Nedir? Problem Tipleri Nelerdir? Ve Problem Çözme Süreci	31
Problem Nedir?	31
Problem Tipleri	32
Problem Çözme	32
Problem Çözme Süreci	35
Yaratıcı Problem Çözme Becerisi	36
İlgili Araştırmalar	38
BÖLÜM 3	43
YÖNTEM	43
Araştırmanın Modeli	43
Çalışma Grubu	43
Veri Toplama Yöntemi	44
Testin Güvenirlik ve Geçerliliği	44
Verilerin Toplanması	44
Verilerin Çözümlemesi	45
BÖLÜM 4	47

BULGULAR VE YORUMLAR	47
BÖLÜM 5	53
SONUÇ VE TARTIŞMA	53
Sonuçlar ve Tartışmalar	53
Öneriler	53
KAYNAKLAR	55
EKLER	61
EK 1. Ankara Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzin Belgesi	62
EK 2. Problem Çözme Becerisi Ölçeği.....	63
EK 3. Öğrenci Çalışmaları 1	64
EK 4. Öğrenci Çalışmaları 2	65
EK 5. Öğrenci Çalışmaları 3	66
EK 6. Öğrenci Çalışmaları 4	67
EK 7. Öğrenci Çalışmaları 5	68

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo1. Kolaj tekniğinin problem çözme becerisine etkisini anlamak için yapılan anket ön Test Toplam Puanları ile Son Test Toplam Puanları İçin Yapılan Bağımlı (ilişkili) Grup T Testi İstatistikleri Sonuçları	49
Tablo 2. Kolaj tekniğinin problem çözme becerisine etkisini anlamak için yapılan anket ön Test Toplam Puanları ile Son Test Toplam Puanları İçin Yapılan Bağımlı (ilişkili) Grup T Testi Sonuçları	50
Tablo 3. Kolaj tekniğinin problem çözme becerisine etkisini anlamak için yapılan anket Ön Test Toplam Puanları ile Son Test Toplam Puanları İçin Yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi İstatistik Sonuçları	50
Tablo 4. Kolaj tekniğinin problem çözme becerisine etkisini anlamak için yapılan anket Ön Test Toplam Puanları ile Son Test Toplam Puanları İçin Yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları	51

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Pablo Picasso, “Bambu Sandalyeli Natürmort”, 1912.....	13
Şekil 2. Kurt Schwitters , 1920, Kolaj	16
Şekil 3. Marcel Duchamp, “Mona Lisa”	17
Şekil 4. Marisol Escobar, “Nikah”	20
Şekil 5. A.Avni Çelebi, Yağlı Boya	21
Şekil 6. Zeki Faik İzer, Kolaj	22
Şekil 7. Zeki Faik İzer, Kolaj	22
Şekil 8. Zekai Ormancı, Yağlı Boya	24
Şekil 9. Ergin İnan, Kolaj	25
Şekil 10. Özdemir Altan, Yağlı Boya	25

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar, tanımlar konusunda bilgi verilmiştir.

Problem

İnsanların kaliteli yaşayabilmeleri için eğitim şarttır. İnsanoğlunun doğuştan getirdiği hiçbir davranışı yoktur. Davranışlar sonradan edinilir. Zamanla kendi kendine kazanılan davranışlar, daha sonra başkalarının kılavuzluğunda da devam eder. İşte bu eğitimidir. Ömür boyu da devam eden bir süreçtir.

Eğitim bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1974, s.12).

Senemoğlu (2011) yaptığı çalışmada bir ülkenin gelişmesinde eğitim çok önemlidir. Eğitim, genel anlamda bireyde davranış değiştirme süreci olarak tanımlanmaktadır.

Eğitimin amacı, bireyi çeşitli konularda bilgi vermek ve o konularda yetkinliğini sağlamak kadar, gündelik hayatında çıkacak zorluklarla baş etmeye, algılayarak bir şeyler yaratmaya, araştırmaya ve keşfetmeye yönelik olmalıdır.

Sanat eğitimi, bireylerin yaratıcılığını ve kişiliği geliştiren bir süreçtir. Bireylerin genel anlamdaki eğitiminin belirgin bir tamamlayıcısıdır. Nasıl ki, eğitimin bir yönünü zihnin ve objektif düşüncenin gelişimi oluşturuyorsa, diğer yönünü de hayal gücünün gelişimi

oluşturmaktadır. Duygusal eğitimin, çocuğun psikolojik yapısını ortaya çıkarmada ve kendi gelişim çizgisi içinde dengeli kişilik oluşturmadaki gücü göz önüne alınırsa, eğitimin bu ikinci yönünü ihmal etmek yarınki insanı yarım bir varlık yapmak olur (Yetkin, 1968, s.125).

Sanat eğitimcilerinin birleştikleri düşünce; resim eğitimi yoluyla çocukta yaratıcı, yapıcı ve estetik kişiliğin geliştirilmesidir (Etike, 2001, s.34).

Görsel eğitim, diğer ders eğitimleri kadar önemlidir. Çünkü görsel eğitim bireylerin günlük hayatta karşılaştıkları problemlerin daha akıllıca ve yaratıcı çözümler bulmasını sağlar. Aykut (2006) yaptığı çalışmada Görsel Sanatlar Eğitimi; sanatların yasa ve tekniklerini kullanarak bireye estetik kişilik kazandırmayı hedefleyen bir eğitim alanıdır. Sanat eğitimi sürecinde; algılama, bilgilenme, düşünme, tasarlama, yorumlama, ifade etme ve eleştirme davranışları estetik ilkeler doğrultusunda sanatların dili kullanılarak edinilir.

Günümüzde eğitim; bilim ve sanat işbirliğine dayanır. İkisinin de amacı; insandır. Duygular, düşünceler ve yetenekler eğitilirken, insan zekâsının da geliştiği gözlenir. Özellikle resim, öğrencinin de etkin bir yardımcısıdır. Duygu ve düşünceleri resim yoluyla eğitirken zekâ da kendiliğinden gelişir.

Resim eğitimi, yaratıcı düşünce, estetik duyarlılık, yaşama sürecini yakalama, kaliteli insan olmaya katkı sağlar. Böylece bilinç güzellik duygusu ve estetik bilinciyle günlük yaşama karışır. Yaratıcı gücü ve var olan potansiyelleri çıkarmak resim eğitiminin ana temasıdır. Ayrıca gözlem yapma, kişisel yaklaşımlar ve pratik düşüncede gelişir. Olayları tarafsız sentez yapmamıza da yardımcı olur.

Resim eğitiminin bir kolu olan kolaj tekniği ise; Kolaj (Collage) yapıştırma anlamına gelen Fransızca bir kelimedir. Sanat terimi olarak; kâğıt, kumaş gibi gereçlerin, resim yapma tekniğine uygun olarak bir yüzeye düzenli yapıştırılması anlamına gelir (Kılıçkan, 2000, s.161).

Kolaj "yapıştırma resim" olarak da anılır. Birbirleriyle ilişkisiz gibi görünen, hatta aykırı gibi duran bazı formları bir araya getirip farklı çalışmalar ortaya çıkarmamızı sağlar kolaj tekniği.

Erdoğan (2007), "Kolaj (italik dillerde "collage"), düz bir yüzey üzerine fotoğraf, gazete kağıdı, ve benzeri nesnelerin yapıştırılmasıyla oluşan ve bazen boya ile de karıştırılarak uygulanan bir resimleme tekniğidir.

Kolaj tekniğinde kullanılan malzemeler çok çeşitlidir diyebiliriz. Gazete, dergi, ip, bez, fotoğraf ve çeşitli kağıt parçaları gibi materyalleri kullanarak sanatsal bir etki yaratabiliriz.

Sanat; geçmiş, görsel ve deneyim ile birlikte geniş bir alan kapsar. Bu nedenle de öğrenme zormuş gibi görünür.

Sorun çözme becerisine kavuşmamış bir insan küçük sorunları çözmede bile başarısız olur ve başka birinin yardımına ihtiyaç duyar. Bu durum öğrencilerde daha sık görülür.

Giderilmek istenen her güçlük, bir problemdir (Karasar, 1991, s.54). Problem, birey ya da toplumların karşılaştığı, başarıya ulaşmaları için, çözülmesi zorunlu güçlüklerdir (Alicıgüzel, 1979, s.250).

Özkök (2004)'e göre, Problem çözme, belli bir gereksinimi karşılayan bir şey inşa etmek ya da icat etmek; yahut bir organizasyonu idare etmenin, bir hizmet vermenin daha iyi yollarını bulmak şeklinde tanımlanabilir.

Problem çözme, bir durumla başa çıkmak için etki ve tepki oluşturmaya ve bunlardan en etkili olanı bulmayı içeren bir davranışsal süreç olarak görebiliriz. Gerçek yaşamda ise problem çözme, bir hedefe yönelmek olarak tanımlayabiliriz.

Problem, problem çözen kişi için iş ve çevrenin zihinde kurgulanması olarak görülür. Yaşanılan Problemin hatalı ya da eksik olarak kurgulanmasının problemi güçleştireceğini belirtir.

Özkök (2004), Getzel ve Csikszentmihalyi, yaratıcı düşünürlerin, çözülmeye değer problemleri çözmeye istekli ve problemleri tanımlamak için daha esnek olduklarını öne sürer. Sanatsal uygulamalara yatkın öğrencilerin yapacakları işler için diğer öğrencilerden daha fazla zaman harcadıkları ve yaptıkları iş ile ilgili alternatifler önerildiğinde davranışlarını değiştirmek için daha istekli olduklarını ortaya koymuşlardır. Aynı zamanda sorgulayan öğrencilerin bir problemle karşılaştıklarında olanakları araştırıp en uygun çözüme karar kıldıkları sonucuna varmışlardır.

Yaratıcı problem, yaratıcı düşünme ve yaratıcı problem çözme sürecini ve diğer ilgili düşünce süreçlerini uygulamak amacıyla olmalıdır. En iyi problem çözme sonuçlarını almak için yaratıcı düşünme ve analitik düşünmeyi bütünleştirerek tasarlanmalı ve uygulanmalıdır.

Problemi anlama sürecinde genel bütüne bakılmalıdır. Hayal gücüyle düşünme analitik yaklaşım ile problemi daha iyi anlamak bütüncül yaklaşımın gereğidir. Probleme en basit anlamıyla bakılmalıdır. Problemi parçalara ayırması veya tüm çözümleri aynı anda düşünmemesi için öğrencinin yönlendirilmesi gerekir.

Kolaj çalışması yapan bir öğrenci verilen konuya göre hangi malzemeleri kullanacağını ve nereye kullanması gerektiğini önce düşünür, daha sonra bunu uygulamaya geçer ve uygulama sırasında oluşan problemi çözme yoluna gider. Bu varsayımlara bakarak, resim eğitiminin kolaj tekniği ile problem çözme becerilerine etkisi beynin tüm kapasitesini kullanmak mümkün olabilir. Öğrencilerin resim eğitimi ile ilişki kurarak problem çözme becerilerini kullanmaları ile üst düzey öğrenmeleri amaçlanmıştır.

Daha önce Türkiye’de problem çözme konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde, problem çözenin resim eğitiminde kolaj tekniği ile birlikte ele alındığı bir çalışmaya rastlanamamaktadır. Bu nedenle bu araştırmada 7. Sınıflarda kolaj tekniğinin problem çözme becerisine etkisi bulgulanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Önemi

Resim eğitiminin kolaj tekniği ile problem çözme becerilerine etkisinin, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına uygun etkinlik planı yapmalarına ve yapılan etkinliklerin yeterlilikleri üzerinde düşünme, tartışma, yeni araştırma olanakları yaratacağı düşünülmektedir.

Resim dersini değerlendirdiğimizde insana kendini anlatan bir dil olduğu görülür. Eğitsel yönü güçlü, yetkin bir kişilik geliştirdiği görülmektedir. Yani resim eğitimi önüne çıkan problemleri çözmede bireye yardımcı olur.

Resim dersi önemsiz bir ders olarak görülmemelidir. Çünkü problem çözmeye yardımcı ve geliştirici etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu diğer derslere de yansır. Birey derste aldığı kazanımlar sayesinde verilen bilgileri daha iyi kavrar, karşılaştığı problemlerle mücadele edebilme bilgi ve becerilerine ulaşır.

Resim eğitimi;

- 1- Duygularını, düşüncelerini, izlenimlerini anlatmayı,
- 2- Güzeli, doğruyu, iyiyi görmeyi,
- 3- Güven kazanmayı, zorlukları yenmeyi,
- 4- Planlı ve metotlu çalışmayı,
- 5- Çevresini güzelleştirmeyi,
- 6- Zamanı değerlendirmeyi öğrenir.

Bu kazanımlar onları ileride karşılaşılabilecekleri günlük hayat problemlerinin çözümüne hazırlamaktadır. Bütün bu nedenler problem çözme başarısını geliştirme yönünde araştırmaların yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Araştırma sonucunda elde edilecek bulguların bu konuda yapılacak diğer araştırmalara da yardımcı olacağı umulmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Resim eğitiminin kolaj tekniği ile problem çözme becerilerine etkisini saptamaktır. Bu genel amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır.

Araştırma Soruları

- 1- Ortaokul 7. Sınıf öğrencilerine uygulanan kolaj tekniği eğitimi sonrasında öğrencilerin problem çözme becerisi ön testi ile son test arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 2- Ortaokul 7. Sınıf öğrencilerine uygulanan kolaj tekniği eğitimi sonrasında öğrencilerin problem çözme becerisi ön testi ile son test Wilcoxon işaretli sıralar testi arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 3- Ortaokul 7. Sınıf öğrencilerine uygulanan kolaj tekniği eğitimi sonrasında öğrencilerin problem çözme becerisine yönelik görüşleri nelerdir?
- 4- Resim eğitiminin kolaj tekniği ile yapılan çalışmalar bireylerin karşılaşılabileceği problemleri çözmeye yardımcı olabilir mi?
- 5- Duygu ve düşünceleri resim yoluyla eğitirken zekâ da gelişir mi?
- 6- Kolaj tekniği ile yapılan çalışmalar yaşama sürecini yakalamaya katkı sağlar mı?
- 7- Resim eğitiminin kolaj tekniği ile yapılan çalışmalar pratik düşünceyi geliştirir mi?
- 8- Resim eğitiminin kolaj tekniği ile yapılan çalışmalar zihinsel bir süreç gerektirir mi?

Sınırlılıklar

- 1- Araştırma resim dersiyle,
- 2- Araştırma resim dersinin kolaj tekniği ile,
- 3- Araştırma resim dersinin kolaj tekniği alan 7. Sınıf öğrencileri ile,
- 4- Araştırma konuyla ilgili ulaşılabilen yerli ve yabancı çalışmalarıyla,
- 5- Araştırma verileri, kullanılacak beceri ölçeği ile elde edilecek bilgiler ile sınırlıdır.

Varsayımlar

1- Öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşme sorularına verdikleri cevapların içtenlikli olduğu varsayılmıştır.

Tanımlar

Çalışmada geçen bazı tanımlar aşağıda verilmiştir.

Eğitim: Bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1974, s.12).

Problem: Birey ya da toplumların karşılaştığı, başarıya ulaşmaları için, çözülmesi zorunlu güçlüklerdir (Alıcıgüzel, 1979, s.250).

Problem Çözme: Özkök (2004)'e göre, belli bir gereksinimi karşılayan bir şey inşa etmek ya da icat etmek; yahut bir organizasyonu idare etmenin, bir hizmet vermenin daha iyi yollarını bulmak şeklinde tanımlanabilir.

Resim: Duygu ve düşüncelerin çizgi, hareket, renk ve tonlarla kağıt, bez, mukavva, ağaç vs. yüzeyler üzerine kalem ve boyayla ifade edilme sanatı (<http://resim.nedir.com/#ixzz3BOSTkhFT>).

Kolaj: Sanat terimi olarak; kağıt, kumaş gibi gereçlerin, resim yapma tekniğine uygun olarak bir yüzeye düzenli yapıştırılması demektir (Kılıçkan, 2000, s. 161).

Yaratıcı düşünme yeteneği: Özkök (2004)'e göre Boşluktan, rahatsız edici ya da eksik öğeleri sezip bunlar hakkında varsayımlar kurmak, budan sınamak, sonuçları karşılaştırmak ve olasılıkla bu varsayımları değiştirip yeniden sunmaktır.

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde kolaj tekniğinin tanımı, tarihi, özellikleri, ortaokul 7. sınıflarda görsel sanatlar eğitiminde parça bütün ilişkisi, okullarda uygulanan kolaj teknikleri, Problem Nedir? Problem Tipleri Nelerdir? Ve Problem Çözme Süreci, yaratıcı problem çözme hakkında bilgiler verilmiştir.

Resim Sanatında Kolaj Tekniği

Kolaj Nedir?

Kolaj tekniği ile ilgili çok sayıda tanım bulunmaktadır. Çeşitli uzmanlar kolaj tekniğinin farklı yönlerini ele alarak bir çok tanımda bulunmuşlardır.

Kolaj (Collage) yapıştırma anlamına gelen Fransızca bir kelimedir. Sanat terimi olarak; kağıt, kumaş gibi gereçlerin, resim yapma tekniğine uygun olarak bir yüzeye düzenli yapıştırılması anlamına gelir (Kılıçkan, 2000, s. 161).

Kolaj'ın bir diğer söylemi de "yapıştırma resim"dir. 1910 yılında kübizm akımı içinde ilk uygulayıcısı Picasso'dur. 1912 yılında tuvale bez parçası yapıştırmış ve kenarlarında çerçeve yerine ip kullanmıştır. Yine 1912 yılında Braque ahşap dokusundaki duvar kâğıdını tuvale yapıştırarak ilk yapıştırma kâğıt resmini gerçekleştirmiştir. Diğer kübist sanatçılar (Gris ve Louis Marcoussis) resimlerinde posta pulu tiyatro programları, ayna ve alüminyum, oyun kartları, folyo gibi malzemeler kullanmışlardır. Kolaj tekniği dadacılık

ve gerçeküstüculük akımlarında da kullanılmıştır. Örneğin; Emst Miro, Masson ve Schwitters gibi...

Dil yetisi bağlamında ele alınması gereken kolajı, insanın içinde var olan keşiflerin sonucu ve bir ifade biçimi olarak sanatın bir değeri, geleneksel ifade araçlarının önünü açan ve genişleten, yüzey mantığında devrim yaratan, sanatsal ifade araçlarına bakış açılarını değiştiren, plastik sanatlara büyük yeniliği getirip sanatçının ifade özgürlüğü genişleten bir unsur olarak ortaya çıkarıp kabul ettiren kübistlerdir (Kaptanoğlu, 2008).

Özellikle Picasso'da var olan sürekli yeni keşifler; Picasso'nun "aramıyorum buluyorum" ifadesine paralel bir bakış açısıyla eskiden nesnelere yeniden birleştirmek üzere parçalarken, kolaj mantığıyla resmi yapılan nesnelere artık boyanmış yüzeyler gibi aynı işlevi görmeye başlamışlardır. Kolaj yaklaşımıyla dünya olduğu gibi resmedilmekten çıkıp sanat eserlerinin fiziksel bir parçası ya da kendisi haline almıştır (Buchholz ve Zimmermann, 2005, s.38).

Kübistler, modern insanın çevresine bakışına, çok önemli, yeni, parlak ışık tutmuştur. Onların getirdikleri yeni biçimsel akılcı formlar, yeni bir yüzyılın görsel ve estetik gelişmelerine de yeni kapılar. yeni ufuklar açmıştır (İnel, 2000, s.45).

Sanatçıların kolajı tanınmasıyla çok teknik resim yapma kolaylığı elde etmesi, birçok dilin bir anda ve istenileni verme kolaylığını elde etmelerine sebep olmuştur. Kolaj ile birlikte dünya artık sadece olduğu gibi resmedilmekten çıkmış ve sanat çalışmalarının fiziksel bir parçası haline gelmiştir. "Böylece kolaj ile birlikte resim-heykelsi bir nesneye dönüşmüştür." Dolayısıyla önceden hayal bile edilemeyen sanatsal özgürlüklere ulaşılmıştır. (Kaptanoğlu, 2008).

Eğlence amaçlı uygulanması çok eskilere gitmesine karşın 20. Yüzyılda kübistlerin kullanımının yaygınlaşmasıyla bir sanat tekniği olarak kabul edilmiştir. Bu tekniği daha sonraları fütüristler, dadaistler ve sürrealistler (gerçeküstüculer) de kullanmıştır.

Kolajın Resim Sanatındaki Tarihsel Gelişimi ve Sanat Akımları İçerisindeki Süreci

Kolaj, eskilerden günümüze kadar belli aşamalar izleyerek bir çok sanatçının da kullandığı bir tekniktir. Çeşitli uzmanlar kolaj tekniğinin tarihçesi hakkında farklı akımları da ele alarak bir çok tanıtımında bulunmuşlardır.

Kolajın serüveni tam yüzyıl önce 1912’de, Picasso’nun, daha sonrada Braque’ın, resimi oluşturacak elemanlardan bazılarını, çeşitli hazır gereçlerden seçerek (hasır sepet, gazete sayfaları yada ahşap desenli kaplama malzemesi vb.) objenin resmini boya ile resmetmek yerine, objenin kendisini tuval yüzeyine yapıştırarak yeni bir ifade dilinin doğmasına neden olmuşlardı (Şekil 1.). Kübist soyutlamalara dahil edilen bu “yabancı gösterge”, daha sonra Dadaistler ve Gerçeküstüçüler tarafından geliştirilerek uyarlanan “fotomontaj” tekniğinin öncüsü olan “kolaj”dır (Ergün, 2012).

Şekil 1. Pablo Picasso, “Bambu Sandalyeli Natürmort”, 1912

Sınıfsal çelişkileri, toplumsal çatışmaları ve sanatçının öznel yaratımındaki sürecini, ilk bilinçli avangard tutumla ve “Gerçekçilik” kavramıyla anlatan Gustave Courbet ve resimle bir öykü anlatmaktan vazgeçerek sanatsal öğeleri işaret eden (renk, ışık, zamanın akışkanlığındaki değişim gibi) Empresyonistler - Edouard Manet, Claude Monet, Paul Cezanne – doğal ışık ve ona bağlı olarak değişen rengi algısal yolla deneyimlemişler;

böylelikle sanatın temsil işlevinden uzaklaşarak nesnel gerçekliğin taklit alışkanlığını bir ölçüde dışlamışlardır (Ergün, 2012).

Dadaistler nesnelere kesip biçerek sanatsal öğe olarak kullanmaktadır. Kübistler kolaj tekniğini ilk kullanan olarak görünseler de Dadaistler tasvir sanatını ilk inkar eden olarak görünebilir. Dadaistler nesnelere sanatta kendilerini temsil etmelerini isteyen bir görüş benimsemişlerdir. Nesnelere optik görüntüsüyle değil, gerçek varlıklarıyla sanatta yer almasını istemektedirler. Kolaj sanatının temeli böyle bir düşünce üzerine oturtulmuştur.

İnsanoğlu tarih öncesi çağlardan başlayarak günümüze dek duygularını, isteklerini ve beklentilerini yaptığı sanat eserlerini şekillendirerek dile getirmiştir. İç ve dış etkenler sanatçının eserlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Sanat, doğrudan ya da dolaylı bir şekilde bu etkenlere bağlı olarak gelişmektedir. Bu etkenler ise toplumsal gelişmelere bağlıdır. Bilim ve teknolojinin gelişmesi, sosyo-ekonomik ve kültürel yapının değişimi, sanayileşme, kentleşme, başkaldırı, zorlanmalar ve zorlamalar gibi çok çeşitli etkenler, sanatın tarih içinde gelişmesine ve değişmesine neden olurlar (Erdoğan, 2007, s.6).

Kolaj, kübizm ile sanat ürünü kabul edilene kadar, Mısır heykellerinin gözlerine yarı değerli taşların yerleştirilmesi; ilkel kavimlerde mask ve heykellerde deniz kabukları ve hayvan dişleri kullanımı; mısır rölyeflerinde, Bizans, Rus ve benzeri ikonalarda altın ya da madeni kaplamalarının kullanımı, ahşap, mermer, taş, seramik ve kemik gibi alışılmış malzemenin dışında farklı malzemelerin kullanılması kolajın oluşumunu XX. yüzyıl başlarından daha eskiye götürmektedir (Erdoğan, 2007, s.6).

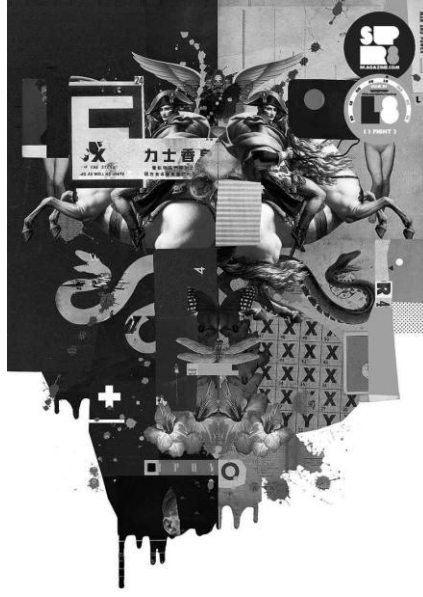
Braque ve Picasso'nun kübizmin son dönemi Bireşimci Devre ya da "Sentetik Birleştirici Kübizm" diye adlandırılır. "Gerçek" fikrinin aldatmacalı eski yöntemlerin, taklitçi ışık ve gölgelendirme hilelerine başvurmaksızın şekillerin bir araya getirilmesi olgusudur. 1912'den 1914'e kadar süren bu devrede Kübistler analitik ayırıcı yolla parçalayıp çözdükleri eşyayı bu kez sentetik birleştirici bir yolla seçip bir araya getirmeyi amaç edindiler. Bu devrede yapıştırma (kolaj) tekniği denilen yöntemle sanata ilk kez, gazete parçaları tahta, ip ve kumaş gibi günlük maddeler girmiştir (Özdoğan, 1993, s.48).

kolaja bir boya resiminkine eşit bir ifadesel içerik yüklenerek, onu bir sanat formu düzeyine yükseltenler, kübistler olmuştur; böylece, oldukça önemli sonuçlara yol açacak birçok temel ilke onaylanmış bulunmaktadır. Sanatçının, artık gerçeğe öykünmeye değil, ama özgürleştirilmiş bir dil içinde gerçeğin eşdeğerliklerini bulmaya çalıştığı andan başlayarak, kullanılan malzeme yeni bir işlev kazanıyor ve bu malzemenin seçimi sınırsız bir hale geliyordu (Erdoğan, 2007, s.7).

Kolaj tekniği kübizimde kullanıldığı zaman sanatçıların hiçbir estetik kaygı gütmedikleri görülür. Arayış içinde olan sanatçılar gerçek objeleri gelişi güzel bir şekilde kullanmışlardır.

19. yüzyılın son zamanların da Gustave Courbet, Edouard Monet ve Claude Monet gibi sanatçıların eleştirel yaklaşımları, 20. Yüzyılda kübistler tarafından eleştirel yaklaşımlarının yıkılmasına neden olmuştur. Kurt Schwitters'ın kolajları tuval üzerinde kalmayıp 3 boyutlu mekanlarda da uygulanarak "environment" (çevre düzenlemesi) ve "enstalasyon"ların (mekan düzenlemesi) doğmasına da esin kaynağı olduğu söylenebilir. (Şekil 2.). Schwitters'in 1923 yılında yapımına başladığı ve 20 yıl boyunca süren ve 1943 yılında yıkılan "Merzbau" adlı eseri kolajın üçüncü boyuta geçişinin örneğidir.

Schwitters'in kolajları, 1919'dan, öldüğü tarih olan 1948'e dek yayılır; kübizm sonrası gelenek, malzeme, boya resim, yapııştırılmış kağıtlar ve her çeşitten basılı kağıt karışımında bu kolajlara duyarlıdır ama ardından dadaizm, bu yapıtların temel özelliklerini değiştirir. Kullanılan metinlerin içeriğine pek ilgi göstermeyen kübistlerin tersine, Schwitters, sözcüklerin anlamlı tümceler kolajı, romantik aşk şiirlerinin parodisi "Anna Blume" adlı şiiri, onu, tüm avant-garde çevrelerde hemen ünlü kılar (Erdoğan, 2007, s.9).

Şekil 2. Kurt Schwitters , 1920, Kolaj

Kurt Schwitters, 'sanatçının tükürdüğü her şey sanattır' demiştir. Artık bir yapıtı, sanat yapan biçimi, türü, konusu, içeriği ve yansıttığı ustalık değil, sanatçının onu sanat olarak bilmesi Dadanın ortaya koyduğu bir düşünce olmuştu. Bu tutumu, Kübizm, Fütürizm ve Devrim-Öncesi Rus Sanatı hazırlamıştır. Fakat Dada hareketleriyle bu tutum kendini açıkça belirginleştirdi (Lynton, 1991, s.130).

Romanyalı şair Tristan Tzara da, şapkasına koyduğu sözcükleri tek tek çekerek şiirler yazmıştır. Bu tarz çalışma, "papiers colles" (kağıt yapıştırma) ve objeleri rastlantılara göre düzenleme, bir protesto, bir başkaldırı, savaşın yarattığı bunalımlara, cinayetlere ve şarlatanlıklara karşı bir ayaklanma idi (Turani, 1992, s.602).

Bir sanat yapıtının ortaya çıkışında, yalnız geleneksel ustalıklardan değil, aynı zamanda denetleme işlevinden de vazgeçmesi, Dadacıların özelliklerinden biriydi. Bu yapıtlar hem insanın ve onun dünyasının önemini vurguluyor, hem de büyük bir rahatlıkla doğaya boyun eğiyordu (Lynton, 1991, s.132).

Savaş sonrası dadaizm’de değişim görölmeye başlanmıştır. 1914’lerden sonra Marcel Duchamp’ın sanat karşıtı düşüncesi farklı bir boyuta ulaştı. Bütün Dadaistlerin amacı ortaya çıkan bütün sanat akımlarına karşı gelmekti. Köln’de yayınlanan “Der Ventilator” dergisinin kurucuları Max Ernst ve Hans Arp Baargeld ile birlikte düzenledikleri sergi polis tarafından kapatıldı. Bu olayla birlikte Dada akımı bir süre faaliyet göstermezken Sürrealizmle birlikte tekrar ortaya çıktı.

Kurt Schwitters'in sesli şiirleri, bir füturist olan Marinetti'nin özgür sözcükleri, yine bir füturist olan Russolo'nun gürültülü resitalleri, Marcel Duchamp'ın 'hazır-yapıtları, Picabia'nın yazılarla birleştirilmiş çizimleri mürekkep lekeleri, Ernst'in kolajları, Schwitters'in hurda montajları, Duchamp'ın (Şekil 3.) bıyık takmış Mona Lisa'sının yanısıra, Picabia'nın yayınladığı 391'in kapak sayfası, en akla hayale gelmeyen nesnelere yararlanmak, sonucu rastlantıya bırakmak da, yenilik arama peşindeki işler arasında sayılabilir. Sürrealistlerin kullandığı teknikler ve yaratıcı yaklaşımlardan çoğunun, böylece Dada akımı çerçevesinde icat edilmiş olduğu anlaşılabilir. Dada'nın küçük gruplara bölündüğü sürede, tam anlamıyla sürrealist bir topluluğun oluşması fazla zaman almamıştır (Passeron, 1990, s.9-11).

Şekil 3. Marcel Duchamp, “Mona Lisa”

1920 yılında Max Ernst, basılı reklam kataloglarından aldığı görüntüleri bir araya getirerek şaşırtıcı resimler ortaya koymuştur. Bu çalışmalarıyla ilgili şunları dile getirmiştir:

Bunlar, birbirine ulaşmayacak iki gerçeğin, bu amaç için uygun olmayan bir yüzeyde, bilinçli bir zorlamayla bir araya getirilişidir. Bunun yarattığı etki de, bu iki gerçekliğin bir araya gelmesiyle aradaki boşlukta parlayan şiir kıvılcımıdır. İşte, hangi anlatım yolunu ve yöntemini kullanırsa kullansın, Ernst'in yaptıklarını diğer Dadacıların ve Sürrealist kolajların yapıtlarından ayıran bu şiir kıvılcımıdır (Lynton, 1991, s.64).

Salvador Dali Sürrealizmde bol ayrıntıya yer veren ve sübliminal mesaj veren bir resim türünü benimsedi. Dali eski ustalardan Kübizm'e kadar değişik türlerde resimler yapmış, daha sonralarda reklamcılık ve moda gibi sanat formları üzerinde sürrealist etki oluşturmuştur. Sürrealizm akımının en tanınan ismi Dalidir.

Dali'nin amacı, bizim doğru ya da normal saydığımız okuma ve görmemizi kuşkuya düşürecek ölçüde bu yanıltma olasılığını pekiştirmektedir. Kendisi ayrıca insan vücudunu, boşlukları, cisimleri, hatta biçimleri en aşırı ölçüde çarpıtmanın yollarını da biliyor, bu çarpıtmalarla bizde şaşkın ve tedirginlik yaratıyordu (Lynton, 1991, s.29).

Amerikan Pop resminin, aynı ad altında Britanya'da yapılan çalışmalardan çok farklı kaygıları vardı. Jasper Johns'un 1950'lerdeki Bayrak resimlerindeki gibi, Amerikalı olmanın özünü, çağdaş Amerikan kültürünün en küçük ortak bölenini tanımlamakla ilgiliydi bu çalışmalar. Ayrıca Barnett Newman'ın 'fermuarları' ve Mark Rothko'nun yüzen renk bloklarının bıraktığı etkiyi yaratacak yeni bir figüratif resim üslubu keşfetme çabası içindeydi. Soyut Ekspresyonizmin en verimli yeniliklerinden biri olan basitleştirilmiş ve genelde merkezileştirilmiş kompozisyon, pop ressamların terk etmekte gönülsüz olduğu bir özellikti (Lucie – Smith, 2004, s.260).

Pop ressamların başka kaygıları da vardı. Ambalajlar, ünlülerin portreleri, posterler, çizgi romanlardan ödünç alınmış kareler gibi hemen tanınabilir objeleri resmetmeler de, bu malzemeyi daha özel biçimde sunmakla da ilgileniyorlardı. Onlara göre imge, genellikle Marcel Duchamp'ın hazır nesnelere, hatta Jasper Johns'un Bayraklar serisi gibi 'verili', bulunmuş bir nesneydi. Pop ressamlar, bu tür görüntüleri boyayla tuval üstünde yeniden yaratmaya çalışmaktan çok, onların sunulma biçiminin görsel gramerini incelediler (Lucie – Smith, 2004, s.260).

Geçmişte kolaj tekniği aslında amat3r sanatçılar ve hobi olarak tasarım yapanlar tarafından kullanılmaktaydı. Teknik g3rsel ve s3zel objeler 3zerinde bir çok imkan sağlıyordu. Kolajlar, Reklamcılık hayatında, markalar ve pazarlamalarda yerini almaya başlamıştı. Kolaj tekniğinde hazır nesnelerin kullanımı g3rsel sanatlar için 3nemli bir gelişmedir ve bir çok sanat akımında da yer almıştır.

Kolaj Tekniğinin 3zellikleri

Kolaj tekniği, somut anlamıyla, kesilebilecek ve yapıştırılabilecek bir zemin ve malzeme ile her t3rl3 çalışmanın yapılabileceği bir y3ntemdir. Kağıt, kumaş, gazete kağıdı, afiş, cam, teneke ve g3nl3k hayatta kullanılan değişik maddelerin y3zeyeye yapıştırılması ve istenirse farklı teknikler eklenebilmesi m3mk3nd3r. Halen birçok sanatçı tarafından kullanılan kolaj tekniği ilköğretimlerde çoğunlukla kağıt 3zerine uygulanmaktadır (Erdoğan, 2007, s.99).

Kolaj tekniğinin adı diğer ağdaş sanatlarda da geçmektedir (Fotoğraf, video, edebiyat, g3steri sanatları, m3zik gibi...). Farklı parçalarla yeni bir kompozisyon oluşturmak için kullanılan kolaj tekniği g3n3m3z sanatında da yerini almaktadır.

G3n3m3zde Kolaj

G3n3m3zde eğitim alanında da kolaj tekniğinden yararlanılmaktadır. Orta3đretim grafik eğitiminde ill3strasyon ve kurumsal kimlik çalışmalarında kolaj tekniği kullandığı 3rneklere rastlanmaktadır. Dijital sanatlarda da kolaj tekniğinden yararlanılarak birçok manip3lasyon çalışması yapılmış, photoshop yardımıyla fotoğraf sanatında da kolaj tekniği kullanılmıştır.

Kolaj tekniği g3n3m3zde fotoğraf sanatında da uygulanmakta olan, sanat yapma kaygısı taşıyan veya kendi yaklaşımları doğrultusunda içeriğine anlam katmaya / mesaj y3klemeye çalışarak fotoğraf yapmaya çalışan fotoğrafçıların (3zellikle de amat3rlerin) sıkça başvurdukları oldukça etkili y3ntemlerden biridir (Erdoğan, 2007, s.68).

Günümüzde iç mimaride kolaj tekniğinden yararlanılarak, dekorasyonlar yapılmakta, duvarlar, evdeki mobilyaların tarzına göre renklendirilmektedir.

Brendel, museum, Rhein (1980) tarafından yapılan çalışmalarında Resim sanatında, Brendel isimli alman ressamın eserlerinde kullandığı materyalin karakteri materyalin boyası, boyanın kullanımı rengârenk bir uyum ortaya koymakta ama rengârenk tasavvuru karşısında, keskin sınırlı metalin formu yıkıntıya uğramaktadır. Sanatçı kolajı, ressamlığa aktarmıştır.

Lynton (1991) tarafından yapılan çalışmada 1959'da İtalyan Piero Manzoni, Klein örneğinden esinlenerek, uzunlukları belirtilmeyen kağıtlar üzerine mürekkeple çizgiler çizmiştir. Özenle paketlenen ve tastik edilen bu kağıtları, sanat nesneleri olarak gerekli yerlerde bulmak mümkündür. Bu sıralarda insanlara, Manzoni'nin sanat eserleri olarak imza atma fikrini tasarlıyordu (Şekil 4.).

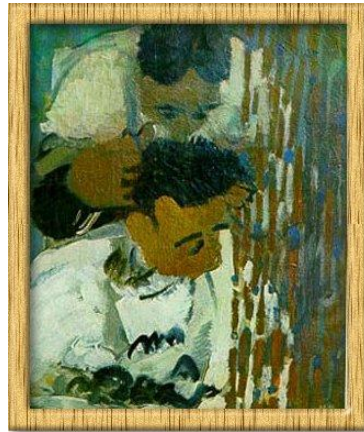
Şekil 4. Marisol Escobar, “Nikah”

Türk Resim Sanatında Kolaj ve Kübizm

Türkiye Batı teknolojisiyle yarışma sürecini benimsediği son dönemler içinde sanat alanları üzerinde biçim ve davranışları belirleyen yeni malzeme ve teknik olanakları, zaman zaman bunların eksikliğini duyarak şiddetle gereksinmiştir (Erdoğan, 2007, s.78).

Tıpkı Kübist sanatçılarda olduğu gibi, sanatın bir "yorum" ve "yaratma" olduğu gerçeğini benimseyen, doğa biçimlerinin sanatçının görüşü doğrultusunda değiştirilmesi, bozulması (deformasyonu) gibi gelişmeleri başlatan "D" grubu ressamı bu dönemde kendini gösterir (Erdoğan, 2007, s.78).

Türkiye'de çağdaş eğilimlerin öncüsü olmuştur. 1928'de Şeref Akdik, Hale Asaf, Nurullah Berk, A. Avni Çelebi, Mahmut Cüda ve Refik Epikman gibi ressamlarla, R. A. Acudoğu, Ali Hadi Bara ve Zühtü Müritoğlu gibi heykelticilerin oluşturduğu Müstaki Ressamlar ve Heykel tıraşlar Birliği'nin kuruluşunda yer almıştır. 1947'de D Grubuna giren son sanatçı olmuştur. Kocamemi, Hofmann'ın atölyesinde, onun resim sanatının temelini çizim gücünü gören anlayışından etkilenmiş, nesnelerin ilk önce geometrik bir kalıp içine alınmasını ve ondan sonra kapladıkları ağırlığın saptanmasını benimsemiştir. Tüm çalışmalarında başlangıcından beri tekniği ön plana almış, resim sanatındaki değişmelere önem vermemiştir. Tablolarında renk anlayışı desene uygun bir sıcak soğuk renk değerlendirmesi biçimindedir (şekil 5.) (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 1997, s.1031).

Şekil 5. A.Avni Çelebi, Yağlı Boya

Şekil 6. Zeki Faik İzer, Kolaj

Günsel Renda ve diğerleri (1993) yaptıkları çalışmalarda İzer'in sanatta dogmatik kalıplara karşı olması, araştırmadan ve yenileşmeden yana bir eğilimi yaşamının sonuna kadar sürdürmesi, onun resimlerini, bugün bile kesin bir sınıflama içine sokmamızı güçleştirir. İzer (Şekil 7.), Uzakdoğu resminden Fransız yeni klasizmine, oradan çağdaş sanatın ölçülerine varıncaya kadar, sanat tarihinin bütün dönemleri ile yakın ilişki içinde olmuştur. 1940'lı yılların sonuna doğru aynı dönemin başka sanatçılarıyla Halil Dikmen, Cemal Bingöl, Nejat Devrim, Ferruh Başağa, Arif Kaptan, Adnan Turani Türkiye'de ilk soyut denemelere girişmiş olmasında da, İzer'in resimlerindeki yenileşmeden yana eğilimlerinde önemli bir payı olduğu söylenebilir.

Şekil 7. Zeki Faik İzer, Kolaj

1970-75 yılları arasında, İzer'in sanat anlayışı ve eğilimleri çok yönlü eğilimler göstermiştir. Doğu'nun minyatür ve resimlerindeki gizem, dolambaçlı arabeskler, renk zenginliği onu büyüler. Soyut ve soyutlama birçok çizgi, desenlerinin organizmasına girer. Yalın renkli kağıtlarla kolaj çalışmalarına yönelir ve sürprizli biçimlemelere girer. Renklerin birbiri ile ilişkilerini araştırır. Matisse'nin kolajları ile halılarının büyük renk ve biçim mantığına dayanan biçimleme geleneklerini dikkatle inceler. Bu alandaki kitapları satın alır. Kolajlarında makasla yapılan renkli kağıt kesmeleri dışında bir geometri sevgisi görülmez (Erinç, 1997,s.62)

Aynı tür çalışmaların bir uzantısı 1970'li yılların başlarına ait Fransa'da kaldığı dönem içinde çalıştığı Nice izlenimleri ile devam edecek olan kolaj çalışmalarıdır. Bu çalışmalar birden bire alışık olmadığımız ya da yadırgayabildiğimiz yeni yönelişler gibi görünebilir ilk bakışta. Ama biraz derinden baktığımızda, değişkenliğin sadece malzemede kendini gösterdiğini, anlamsal ve plastik ilişkilerin, daha kökten bakışları kavradığını görürüz (Erinç, 1997,s.63).

İzer kolaj tekniğini, 1980'lerin başında yeni bir ilgi alanı oluşturan halı çalışmaları içinde değerlendirir. İzer, bu halı kartonlarında, selçuk kartal motifini, soyut bir düzenlemenin içine yerleştirir ve bu kartal motifinin soyutlayıcı çizgi düzeniyle kompozisyonun genel karakteri arasında birtakım geçişler, ilişkiler araştırır. Soyut, sıradan soyut olmaktan çıkar, çizgi ve lekeler, renk kıvrımları, herhangi bir kompozisyonun elemanları ve bütünleştirici öğeleri olmaktan uzaklaşır. Denebilir ki, Doğu dünyasından Batı'ya, Batı'dan Doğu'ya bakışın birleştirici çizgilerine dönüşür (Erinç, 1997,s.63)

Zekai Ormancı; "Sonsuz bir uzayda, biçim parçalarını düzensiz bir biçimde yan yana koyarak oluşturduğu kompozisyonlarıyla tanınır. Geleneksel biçim ve kompozisyon anlayışını değişime uğratarak çağdaş bir yaklaşımla sunmakta; resimlerini, KOLAJ'ı anımsatan bir teknikle biçimleri yan yana ya da üst üste istifleyerek oluşturmaktadır. Boş alanların egemen olduğu yapıtlarında biçim parçaları büyük boyutlara ve sert renk karşıtlarıyla sunulmuştur. Sanatçının bu özellikleri, 1970'lerin sonunda başlayarak 1980'lerde de sürdürdüğü "Görüntüler" dizisinde izlenmektedir (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 1997, s.1382).

Şekil 8. Zekai Ormancı, Yağlı Boya

Ergin İnan "Gerek resimlerinde, gerek oymabaskı'larında insan temasını, varoluşçu öğelerden hareketle geliştirdiği kendine özgü fantastik anlatımla işlemiştir." 1970'lerden başlayarak böcekleri ve embriyonik insanları işleyen İnan, bu yapıtlarında imgeler arasında kurulan görsel ve simgesel ilişkileri yansıtmıştır. Böcek çizimleri ve yazıyla oluşturduğu Mektup dizilerini 1980'lerin sonunda gerçekleştiren İnan, yapıtlarında hem Latin hem de Arap harfleriyle yazıl metinlerden yararlanmış, hatta bazı imgeleri salt yazıyla oluşturarak HAT sanatında olduğu gibi yazıyı bir başına imgeleştirmiştir. Kimi yapıtlarında alıntılar yerine kendi düşüncelerini yansıtan tümceler kurmuş, kimilerindeyse eski yazılı sayfaları kolaj tekniğiyle kompozisyona katmıştır. Bir minyatür ustasının ayrıntı işçiliğiyle çalışan sanatçı, yapıtlarında çok farklı malzemelerden yararlanmış, tuvalin yanı sıra ahşap, duralit, kağıt, bazen de ahar'lı ya da el yapımı kağıt üstüne yağlıboya, tempera, suluboya, renkli mürekkep çizimi ve kolajı bir başına ya da birlikte uygulamıştır (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 1997, s.1382).

Şekil 9. Ergin Inan, Kolaj

Özdemir Altan "Kültür ve teknolojinin birbirinden soyutlanamaz iki öge olduğunu savunan sanatçı, özellikle tüketim toplumunun araç-gereçlerini işlediği yapıtlarıyla tanınır. 1960'larda grafik ve matbaa çalışmalarıyla yakından ilgilenmesi sonraki çalışmalarını etkilemiş ve sanatçı yapıtlarını oluştururken fotoğraf ve baskı tekniğinin günümüzde ulaştığı düzeyden yararlanmışır. Özdemir Altan, özellikle makinenin insan yaşamındaki yerini vurgulayan sanatçı insanın endüstri ürünleriyle ilişkisini eleştirel bir bakış açısından işlemiştir. Resimlerinde çağdaş insan, makineleşen bir nesne haline gelmiştir. Bu nedenle simgesel nitelikleri de fazladır. Kolaj ve karışık tekniklerle akrilik kullandığı resimlerinde, grafik tasarımdan kaynaklanan ve fotogerçekçilik'i anımsatan bir ayrıntıcılık göze çarpar (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 1997, s.74).

Şekil 10. Özdemir Altan, Yağlı Boya

Ortaokul 7. Sınıflarda Görsel Sanatlar Eğitiminde Parça Bütün İlişkisi

Yöntem; bir sorunu çözmek bir deneyi sonuçlandırmak, bir konuyu öğrenmek ya da öğretmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen yoldur. Eğitim hedeflerinin gerçekleşmesi uygun bir yöntemin seçilmesiyle sağlanır. Bu nedenle her ders için tek bir yöntem değil çok farklı yöntemlerin kullanılması söz konusudur (Bal, Keleş ve Erbil, 2002, s.25).

Öğrenme ve öğretme sürecinde en yaygın olarak kullanılan yöntemler; anlatma yöntemi, tartışma yöntemi, örnek olay yöntemi, gösteri yaptırma yöntemi, problem çözme yöntemi, bireysel çalışma yöntemidir (Bal, Keleş ve Erbil, 2002, s.25).

Araştırılan bütün yöntemlerin en vazgeçilmez unsurlarından biride yaratıcılıktır. Yaratıcılık bilim adamlarının üzerinde önemle durduğu bir konudur. İnsanların sahip oldukları bireysel özellikler, zeka kişilik ve fiziksel gelişme gibi alanlarda kendini gösterir. Diğer bireysel özelliklerde yaratıcılıkla ilgilidir (Özer, 1991, s.50).

Torrance' e göre yaratıcılık: "Sorunlara aksaklıklara bilgi eksikliklerine, kayıp öğelere, uyumsuzluğa karşı duyarlı olmak, güçlüğü tanımlamak, güçlüğe çözüm aramak ve kestirim de bulunmak (Özden, 1998, s.45).

İlköğretimde Etkili Öğrenme ve Öğretme Öğretmen El kitabı Modül 10 İlköğretimde Resim- İş Eğitimi kitabında Resim İş dersinin öğretim yöntemleri kısmında da parça-bütün ilişkisi üzerinde durulmaktadır (Erdoğan, 2007, s.90).

Resim öğretmenlerinin uyguladıkları yöntemler şu şekilde sıralanabilir:

- 1- Psikolojik yöntem
- 2- Çözümleme-bireşim yöntemi
- 3- Gözlem ve inceleme yöntemi
- 4- Modelden çalışma Yöntemi
- 5- Kopya yöntemi

- 6- Eğitsel yaratıcı drama yöntemi
- 7- Proje yöntemi
- 8- Müze eğitimi yöntemi (Sezer, 2001, s.10).

Çocuk öykü dışına çıkarak imgeleme yardımıyla yeni nesnelere katarak düşünür ve bunu resimle anlatır. Bunun eğitsel değeri oldukça fazladır. Bu nedenle çözümlenme birleşim yöntemi resim iş dersinde en çok uygulanacak yöntemlerden biridir (Sezer, 2001, s.11).

Milli Eğitim Bakanlığının eğitimi araştırma ve geliştirme adına yaptığı çalışmalarda görülmektedir ki analiz etme, sentez etme, tümden gelim ve tüme varım unsurları öğretimde parça-bütün ilişkisini vurgulamaktadır aynı zamanda da yalnızca resim dersleriyle sınırlı kalmayıp tüm derslere yayıldığı görülmektedir.

Sanat Eğitiminde Kolaj Tekniği

Günümüzde görüntüye bağlı anlatımların en şaşırtıcı değişken biçimselliği biriktirme ve yapıştırma sanatı olmuştur. Dadacılık ve gerçeküstücülük mirasçıları olan biriktirme ve yapıştırma sanatının öfkeli genç kuşağı, çağın kalıntıları ve istenilmeyen atılmış şeylerin içine dalarak, kişiyi ve sanat eleştiricisini kızdıran, şaşırtan ve isyan ettiren bu tür plastik sanatı ortaya koymuştur. Alışılmış yağlıboya resimlerin yanı sıra kolaj tekniğini ilk uygulayan Pablo Picasso, Georges Braques, Juan Gris ve Hans Arp yıkıcı ve sert eleştirilere uğramışlardır. Bu sanatçıların başlattığı yeni akım yaygınlaşarak yeni bir sanat dalını ortaya çıkarmıştır (Kehnemuyi, 1994, s.49).

Çocukların parlak kağıtlar ilgisini çeker. Çocuğun bu ilgisine yön verilmezse dikkatini yitirmiş olur. Bu yaşta çocukların yaratıcılığını arttırabilmek için dikkatini bir yöne toplaması öğretilmelidir. Dikkatinin ayarlanması bilinçli ve sistemli olursa estetik yönü artmış olur. Dikkatin yoğunlaşması aşağıdaki temel faktörlerle sağlanır:

- a- Şiddet ve büyüklüklerle: Parlak, şiddetli(gerilim olarak), büyük olanlar öncelikle algılanır, dikkat çeker,

- b- Zıtlıklarla: Çevreyle farklılaşan titreşimler, çelişmeye dayalı gruplaşmalar daha fazla dikkat çeker,
- c- Tekrarlarla: Uyarıcının sistemli ve düzenlenmiş, ritim kazanmış tekrarlılığı dikkati üstünde toplar. Tekrar izleyiciyi duyarlı kılar,
- d- Kurulum (koşullanma) ve Motivasyon (güdülenme): bireyler, kendi ilgi alanlarında, ilginç olan, onlar için anlam değeri olan titreşimlere "dikkat etme" kurulumlarını taşırlar. Yaratıcı birey hedef kitlesini iyi bilirse, dikkat yoğunlaşmasını içeren bazı temel faktörleri eserinde yerinde ve ustaca kullanma olanağına sahip olur (Atalayer, 1993, s.207).

Aynı büyüklükteki biçimleri (hatta renk ve dokuları da aynı), aralıksız, aynı aralıkla ve farklı aralıklarla düzenlersek, hepsini de ayrı ayrı etki ve görünüşler elde ederiz. O zaman sorun, fonksiyona bağlı olarak aralık ögesini ölçüye, dokuya, renge, biçimleri, alan büyüklüğüne, yöne göre kullanabilmektedir. Sürekli yakın-benzer aralıklar monotonluk yaratır. Aralıklar, biçimler arasındaki uzaklık olarak da "derinlik" elde etmede kullanılır. Kısaca aralık, biçimlerin fonksiyonunu, ölçülerini, yönlerini, tesirlerini belirleyen, etkileyen, güdümlenen bir öğedir. Hareket etkileri, kuvvetlerin dengelenişi, bir bütün olma (gruplaşma, kiteselleşme) daima aralık ögesiyle sağlanır. Düzen kurmanın, somut öğelerinden biridir aralık (Atalayer, 1993, s.208).

Yoğun doğal-yapay obje çalışmaları ve yoğun tekrarlı deneyimler, öğrenciye başarısını görme olanağı verir ve başarı, daha özgün ve kendine özgü bir anlatıma yönelir. Bu onun çevresini daha çok gözlemleyebilirle, farklılıkları ve parçaları ayırma yetilerini arttırma, bütün-parça, ilişkileriyle güçlenmiş belleğe sahip olma, ikiden fazla obje ile bütün oluşturmada sıradan olmama (buluşçu ve özgün olma) estetik bilincini geliştirip pekiştirir. Öğreticinin yönlendirmeleri, bireyselleştirme ve yaratıcılık oluşturacak güdülemeler (motivasyon) içermelidir. Öğretici, anlatım dili ve bilgi zenginliğiyle öğrencileri büyülemeli, onları sürekli heyecan-coşku boyutunda tutabilmelidir (Atalayer, 1993, s.103).

Öğrencilere uygulatılacak bu tür çalışmaların sayısız eğitsel değeri ve faydası vardır, öğrencinin beyin gücünü kullanarak ilginç, çarpıcı ve güzel ürünler yaratmasına neden olur, problem çözme (kendi sorunlarını anlama ve analiz ederek onlara çözüm bulma) yeteneğini geliştirir, öğrencinin yaşama ve yaşamın gerçeklerine bağımlı olmasını sağlar, doğayı ve çevresini gözlemleyerek yorumlama yeteneği kazandırır (Erdoğan, 2007, s.97).

Okullarda Uygulanan Kolaj Teknikleri

Kolaj'ı birçok teknikle yapabilmek mümkündür. Bunlar; Yırtarak ve Keserek Yapıştırma, Kağıt Mozaik, Tebrik Kartları, Bükme ve Kesme Tekniği, Doğal ve Yapay Malzemelerle Çalışmalar, Çeşitli Malzemelerle Biçimlendirme Çalışmaları, Artık Malzemelerle Çalışmalar (Üç Boyutlu Kolaj), Kumaş Aplike, Kağıt Oyma ve Ekleme Tekniği gibi...

Kesip yapıştırma tekniği kağıtların yırtılmasından doğan doğallığı taşımaz, daha disiplinli bir çalışma ve el becerisi gerektirir. Tasarlanan nesnelere biçimine göre kağıt kesildikten sonra, kahverengi veya gri gibi nötr renkte bir fon kağıdına (paket kağıdı ya da gazete de olabilir) yapıştırılır. Sonra ilk katmanın üzerine isteğe bağlı ayrıntılar konulur. Örneğin, bir elbisenin süsleri veya bir evin pencereleri, kapısı, panjurlar gibi. Sonradan konan bu parçalar üst üste veya kesişerek yapıştırdıklarından kolaja daha zengin, ilginç bir görünüm kazandıracaktır. Bu tür çalışmalarda şekil ve zemin algısı, aralık oranlaması, hareket, yön gibi plastik öğelerin etkili kullanımı ön plana çıkar. Resimde aralık, form, renk, doku, işlev benzerlikleri bir bütün olarak titreşirler ve küme olarak algılanırlar (Atalayer, 1993, s.118).

Renk ve ton şiddetleri gibi unsurlar da ön-arka ilişkisinde rol oynar. Parlak-şiddetli (gerilim olarak), büyük olanlar öncelikle algılanır. Öğelerle elde edilen hareketler, görsel algıda üçüncü boyutun oluşumu ve pekişmesini sağlar. Yere doğru yönelmiş hareket etkileri ağırlığı, durgunluğu, yavaşlığı, simetrik hareket eylemsizliği, yukarıya yönelen hareket, hafifliği, uçmayı, gücü, ulaşmayı, eğimli yönelmiş hareketler hızı, eylemliliği ifade eder. Biçimlerin dizilişi ve tekrarlan, egemen aralıklar, biçimler arası boşluklar yön belirler (Atalayer, 1993, s.118).

Tüm hareket nitelikleri gibi, görsel hareketin temeli de zıtlığa dayanır. Öğelerin kendi içlerinde ve birbirleri arasındaki zıtlıkları, kuvvetli görsel hareket ışımaları yaratarak, alıcıyı kendine çeker. Zıtlıklar temelinde örgütlenen hareket etkileri, algıyı pekiştirir, kuvvetlendirir:

1- Anlam-biçim, anlam-ölçü, anlam-işlev, anlam-renk, anlam-doku arasındaki zıtlıklar

- 2- Renk-diğer çevresel renkler, renk-form, renk-ölçü renk-doku arasındaki zıtlıklar.
- 3- Form-renk, form-ölçü, form-fonksiyon, form-doku arasındaki zıtlıklar.
- 4- Yüzeyler, biçimler, renkler, dokular, ölçüler arası yönsel zıtlıklar.

Görsel hareket yaratan, ögesel etkileşimlerdir (Atalayer, 1993, s.118).

Kağıt mozaik tekniği ile ilgili Demir (1993) yaptığı çalışmalarda ritimsel ilişkiler, bütünlüğü, birleştirici bir unsur taşır. Aynı formların belli sistemlerle tekrarlanmasından oluşan düzenlemeyi, göz ve beyin bütün olarak algılar. Rengin giderek başka bir renge dönüşmesi (sıcaklaşması-soğuklaşması, ışık şiddetinin artması-eksilmesi, renk şiddetinin kromasının artması-eksilmesi) gözün hareketini kolaylaştırır ve bütünlüğün sağlanmasına etki eder. Rengin ritmik ilişkisi, yalın formların ritmik ilişkisiyle uyum gösterdiğinde optik hareketlenme çok daha artar. Farklı elemanların ara boşlukları, boyları, hareketleri, yönleri, renkleri ile de ritimsel ilişkiler kurulabilir. Bu da farklı elemanlar arasında ortaklık kurulmasını ve bütünlük oluşturulmasını sağlar.

Tebrik kartları tekniği ile ilgili Erdoğan (2007) yaptığı çalışmalarda Tebrik kartlarında çok emici olmayan resim kağıdı ya da pütürlü kağıtlar kullanılırsa hoş ve zengin doksal etkiler yakalanabilir. Örneğin, tebrik kartının ön yüzeyi, plastik tutkal ile iki katman olarak kaplandıktan sonra, guaş, akrilik, tebeşir tozu gibi boyalar, tarak veya katlanmış karon gibi araçlar ile üzeri sürülebilir. Bu işlem yapılırken tarak ve kartonun bıraktığı izler zengin bir doku oluştururken yer yer hoş görünümlü engebeler görsel olarak değişik görüntüler içerir.

Bükerek ve katlayarak üç boyut görünümü elde edilir. Bu eylemde çalışma süresince çocuk kağıt kesme olanaklarıyla tümüyle karşı karşıyadır. Bu. Onu sonsuz araştırmalara, yeni buluşlara doğru yöneltir. Seçilmiş biçim bir yüz ise ona dişler, saçlar gibi farklı kumaş ya da farklı kağıt malzemeler kullanarak eklemeler verilebilir. Bu yöntemde kesme eylemi yerine kağıdı katlayarak sonuç elde edilir. Böyle bir çalışmada her tür kağıt cinsi kullanılabilir (Erdoğan, 2007, s.112).

Doğa her zaman sanatçıların zengin bir esin kaynağı olmuş doğadaki zengin doku örnekleri sanatsal uğraşlarında değerlendirilmiştir. Çocukların eğitiminde de doğa önemli bir kaynaktır. Öğretmen her fırsatta onların dikkatini doğaya çekmeli, doğadaki çelişkileri ve düzeni hissettirmelidir. Doğadaki doğal malzemelerin kendine özgü biçim ve dokusu olduğu gibi, endüstriyel malzemelerin de bir dokusu ve biçimi vardır, bu zengin görsel olanakları, bir araya getirerek çeşitli çalışmalarla okullarda değerlendirebiliriz (Erdoğan, 2007, s.113).

Çeşitli Malzemelerle Biçimlendirme Çalışmaları tekniği ile ilgili Kehnemuyi (1994) yaptığı çalışmalarda Bu tür işler çocuğun hayal gücünü özgürce bırakarak onun rahatça ve coşkuyla çalışmasını amaçlamaktadır. Herhangi bir malzeme onun hayalinde sonsuz çağrışımlar yaparken onu uygulamaya koyulur. Böylece bu teknikle, insanlar, hayvanlar, evler, ağaçlar, canavarlar, hayali makineler, hatta soyut anlamda kompozisyonlar yapılabilir. Bu nedenle yukarıda sayılan malzemeleri kurallara bağlamaksızın, çocuğun coşkusuna gölge düşürmeden, öğretmen bazı önerilerde bulunarak kullanım yöntemlerinde yardımcı olabilir. Bu teknikte çakı en yararlı araç olmaktadır. Herhangi bir yapıstırıcı kullanmaktan sakınıldığı zaman malzemenin kendine özgü niteliklerinin değerleri ortaya çıkmış olur.

Hazır biçimler yaratıcılığı daha kolay harekete geçirir, bu da çalışmayı kolaylaştırır. Sanat eğitimcisi bu konuda etkili olabilmek için her şeyden önce çevrenin ekonomik yapısını iyi tanımalı, yöresel sanat geleneklerinin etkilerini iyi gözleyip incelemeli, günün koşullarına göre çocuğun ve toplumun gereksinimlerini sanat eğitimi açısından iyi tespit etmelidir (San, Uçan, Süer, Gençaydın, Atilla ve Atilla, 1988).

Kumaş applike tekniğinde de kumaşın, kendi içinde dinamizmi (rengi, deseni, açıklık-koyuluk derecesi, dokusu) değerlendirilerek kompozisyon içindeki diğer öğelerle uyumu ve birlikteliği sağlanır. Bu teknik bireysel bir çalışma olabileceği gibi sınıf içinde öğrenci grupları oluşturularak da değerlendirilebilir. Toplu çalışmalar öğrenci grupları kendi yapılarında hem sosyal hem sanatsal eylemler taşıdığı için son derece yararlı etkinliklerdir (Atalayer, 1993, s.164).

El birliği ile yapılan işlerde her çocuğun katkısı bir bütun haline gelirken tek tek ortaya koydukları yeteneklerinin kat kat ötesine geçmiş olurlar. Bu tür çalışmalar değişik alanlarda örgütlenebilir. Örneğin üzerinde çalışılacak panonun boyutuna göre sınıfta çocuklar iki veya üç gruba ayrılırlar. Resim alanı üç bölüme ayrılır, her grup kendi bölümünde çalışır. Eğer pano büyük değilse tüm sınıfın hep birden işe koyulması olanaksız olduğundan sıra ile çalışılabilir. Farklı renge ve dokuya sahip deri parçaları, birbirinden farklı boyutlarda kareler halinde kesilerek zemin algısı verebilecek açık ya da orta gri tonunda fon kağıdına geometrik-soyut bir resim oluşturacak şekilde düzenlenebilir. Aynı geometride, aynı ölçü ve pozisyonda da biçimlerin ""renkleri ve dokuları" farklı ise, biçimler birbirleriyle zıt olurlar. Demek ki renk ve form, renk ve doku, birbirleriyle var olurlar (Atalayer, 1993, s.164).

Aynı form, farklı renklerle farklı farklı "anımlar" içerir. Bunu estetik alana uygularsak, bazı renkler, bazı formların, içsel anlamını, dışsal görüñü değerlerini ya "şiddetlendirirler" ya da köreltip "yok edebilirler". Form-renkdoku ilişkilerinin zenginliği (uyum ve uyumsuzluk olarak), bu öğelerin kullanımında, estetik nesnenin iletim gücünü evrenselleştirebilir. Bir bütünde, parçaların yer değiştirmesi ya da poz değiştirmesi, bütünün genel anlamını, içeriğini, işlevini hemen değiştirir (Atalayer, 1993, s.164).

Sanat ve araç biçimlerinin endüstri çağı ile birlikte bir değişim hareketine sahne olması, bu arada biçimsel çelişkiler ve krizler yansıtılmaları rastlantı değildir. Eğitimci ders malzemelerini en etkili kullanma yolunu ve paylaşımını sağlayabilirse o oranda derste başarı sağlanır. Malzemenin çeşitliliği öğrencinin heyecanını arttırır. Sunulan farklı malzeme farklı uygulama tekniklerini beraberinde getirir. Öğrenci doğru hareketi beyin, buna bağlı olarak da elle yakalar. Bu tecrübeyi kazanması için de belli bir olgunluğa erişmesi gerekmektedir (Erbay, 1997, s.52).

Problem Nedir? Problem Tipleri Nelerdir? Ve Problem Çözme Süreci

Problem Nedir?

Problem sözcüğü Grekçe'de “ problema” sözcüğünden gelmektedir. Bu sözcük de “ Proballo” (yani, -öne çıkan engel) sözcüğünden türetilmiştir (Sungur,1992, s.129).

Problem denince akla matematiksel anlamda problemler gelmektedir. Oysa günlük hayat çözülmesi gereken problemlerle doludur. Birey karşılaştığı problemlere çözüm bulmak için uğraşır. Problem kişinin hedeflerine ulaşmasına engelleyen durumlarda ortaya çıkar.

Problemin tanımı ile ilgili farklı kaynaklarda farklı tanımlara rastlanmaktadır. Bu tanımların içerisinde en genel anlamıyla problem Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük (1989) “Teoremler veya kurallar yardımıyla çözülmesi istenen soru; mesele, sorun” biçiminde yer almaktadır. Aksu (1985) yaptığı çalışmada ise problemi, giderilmek istenen güçlük ya da yanıtı aranan bir soru olarak açıklamıştır.

Adair (2000) yaptığı çalışmada da problemi bireyi engelleyen ve onun önüne atılmış bir durum olarak açıklamakta; problemlerde çözümün bütün elemanlarının problemin kendi içinde bulunduğunu söyleyerek problemi bir tür çözüm ya da çözümün problem biçiminde gizlenmiş şekli olarak tanımlamaktadır.

Problem, insan zihnini karıştıran, belirsizlikleri ortaya koyan durumlar olarak kabul edildiğinde; problemin çözümü de belirsizliklerin ortadan kaldırılmasını gerektirecektir. Bir problemle karşı karşıya gelindiğinde belirsizlikleri ortadan kaldırmak, yani problemi çözmek amacıyla; durumun analiz edilmesi, çözüm için gerekli bilgilerin toplanması ve seçilen bilgilerin çözüme götüreceği biçimde düzenlenerek kullanılması gerekecektir (Özsoy, 2007, s.39).

Problem Tipleri

Thorndike'e göre yaşamda iki tip problem vardır. Bunlar, pratik problemler ve entellektüel problemlerdir. Thorndike günlük hayatımızda karşımıza çıkan problemlere "pratik problemler", bilime ve anlamaya ihtiyacımız olanlara da "entellektüel problemler" demektedir.

Problemler genel olarak 4 kategoride sınıflanmaktadır. Bunlar; iyi tanımlanmış problemler, kötü tanımlanmış problemler, rutin problemler, rutin olmayan problemler.

Greeno (1978) yaptığı çalışmalarda problemleri üçe ayırmaktadır. Bunlar; tümevarımcı yapının problemleri, geçiş problemleri ve düzenleme problemlerdir. Tümevarımcı yapının problemleri, olaylar serisi verildiğinde model veya kuralı keşfetmek zorunda kalındığında gerçekleşir. Analoji problemleri tümevarımcı problemlere girer. Geçiş problemleri ise ilk durumda bir problem verildiğinde, öğrenci problem çözme işlemlerinin devamını belirlemek zorunda kaldığında buna denir. Havuz problemleri, Hanoi kulesi problemleri de ikinci tip problemlerdir. Düzenleme problemleri ise problemin bütün parçalarını alıp, problemi çözecek şekilde bunları sıraladığımızda ortaya çıkar. Anagram problemleri ve şifreli aritmetik problemler üçüncü tip problemlere örnektir.

Problem Çözme

Altun (1995) yaptığı çalışmalarda Problem çözme; genel olarak bilimsel bir konuda apaçık (net olarak) tasarlanan fakat hemen ulaşılamayan bir hedefe varmak için bilinçli olarak araştırma yapmaktır. Matematikte problem çözme ise, matematiğin yapısı gereği sorunun zihinsel süreçlerle (akıl yürütme) gerekli bilgileri kullanarak ve işlemleri yaparak ortadan kaldırılmasıdır.

Kalaycı (2001) yaptığı çalışmalar da Düşünme, bir problemle başlar, problemin çözümü ise, birey için amaca dönüşür ve bu amaç bireyin düşünmesini yönlendirir. Böylece, problemle ortaya çıkan düşünme, bir süreci oluşturur. İnsan beyninin, üretici yeteneğini

kazanabilmek için, pek çok şeye gereksinimi vardır; ancak beyin, her şeyden önce değişik alanlara uygulanabilen yöntem gereksinimi duyar. Bilimsel yöntem olmadıkça insan beyni tüm bilgilerle donatılsa da yalnızca depolar, üretmez. Bilimsel düşünmeye yönelik tutum ve beceriler, bilimsel yöntem süreciyle kazandırılır. Bilimsel yöntem ise, problem çözme süreciyle eş anlamlı olarak kullanılmaktadır.

Aksu (1993) yaptığı çalışmalarda Problem çözme, istenilen hedefe varabilmek için etkili ve yararlı olan araç ve davranışları türlü olanaklar arasından seçme ve kullanmadır.

Baykul (2005) yaptığı çalışmalarda Problem çözme yeteneğinin geliştirilmesinin ilköğretim için taşıdığı önemin büyüklüğü aşağıdaki sebeplere dayandırılabilir:

1- İlköğretimin iki görevinden biri, bireyleri hayata, diğeri üst öğrenime hazırlamaktır. Günlük hayatta her gün çeşitli problemlerle karşılaşmaktadır. Ülkemizdeki ilköğretim okulu mezunlarının bir kısmının üst öğrenime devam etmeyerek hayata atıldıkları düşünülürse bu yeteneğin ilköğretim okulunda en iyi şekilde geliştirilmesi, bireylerin hayattaki başarılarının artmasına, dolayısıyla mutluluklarına önemli katkı sağlar.

2- Problem çözme becerisi, ilköğretimi izleyen öğretim kademelerinde ve bilimsel çalışmalarda vazgeçilmez bir özelliktir. İlköğretimden sonraki öğretim kademelerinde ve bütün alanlarda matematiğin kendisi, matematiksel mantık ve akıl yürütme yanında problem çözme becerisini gerektirir. Günümüzde sosyal bilimler alanında öğretim yapan yükseköğretim kurumlarındaki öğrenci seçmede problem çözme becerisinin yoklanmasına önem verilmektedir.

Öğrencilerin problem çözme etkinlikleri sonucunda ulaşmaları istenen hedefler, Aşkar ve Baykul (1987) tarafından şöyle ifade edilmiştir:

1. Verilen problem ifadesini, görülebilecek belirsizlik veya tutarsızlıkları ortaya koyarak yorumlayabilme.
2. Uygun durumlarla karşılaşıldığında, aşağıdaki problem çözme ve araştırma stratejilerinden yararlanabilme:
  - a. Deneme ve yanılma,

- b. Bilgi toplama ve toplanan bilgileri tablo haline getirme,
  - c. Problemin basitleştirilmiş örnekleri üzerinde durma,
  - d. Problemi genel şekli ile ifade etme,
  - e. Problemin genel halini cebirsel formül ile ifade etme,
  - f. Simülasyon,
  - g. Akıl yürütme,
  - h. Benzerlik ve örüntüleri ortaya koyma,
  - i. Şemalardan (diyagram) yararlanma,
  - j. Denence kurma, test etme, gözden geçirme,
  - k. Geriye doğru düşünme.
3. Çözüm ve vargılarını, aşağıdakilerin uygun olanlarından yararlanarak anlamlı bir bütün halinde sunabilme;
- a. Yazılı olarak ifade etme,
  - b. Genelleme ve yordama (tahminde bulunma),
  - c. Sembollerle ya da formüllerle ifade etme,
  - d. Grafik veya şema (diyagram) ile gösterme,
  - e. İspat.
4. Çeşitli öğrenme-öğretme durumlarında kullanmak üzere zengin bir problem, bulmaca ve araştırma dağarcığına sahip olma.

Problem çözmenin özellikleri ve sınırlılıkları şu şekilde sıralanmaktadır:

Özellikleri:

- 1- Öğrenci merkezlidir.
- 2- Öğrencide ilgi ve güdülemeyi artırır.
- 3- Daha kalıcı izli öğrenmeleri oluşturur.
- 4- Bilimsel yöntemi kullanmayı öğrenir ve bilimsel tutum kazandırır.

Sınırlılıkları:

- 1- Problem çözümede izlenen yollar tümevarım ve tümünden gelimdir.
- 2- Bir problemi çözümede izlenen yol (Erdoğan, 2007, s.87),
  - a- Problemin farkına varma
  - b- Problemin ne olduğunu tanımlama ve sınırlama

- c- Problemin çözümü için hipotezler oluşturma
- d- Veri toplama, toplanan verileri analiz edip yorumlama
- e- Çözümü uygulama elde edilen sonuçlara göre öneride bulunmadır (Bal, 2002, s.12).

Problem Çözme Süreci

Polya (1988) yaptığı çalışmada bir buluş sanatından söz etmekte, bu sanatın bir yöntem olarak matematik öğretiminde kullanılabileceğini savunmaktadır. Polya'ya göre matematik; bir yığın hazır bilgi değil, çocuğun arayışına açık bir problem çözme etkinliğidir.

Polya'nın (1988) önerdiği basamaklar şunlardır:

1- Problemi Anlama: Karmaşık görülen bir problemin çözümü çok kolay olabilir. Önemli olan problemdeki verileri görebilmektir. Önce, tüm veriler ile problemde neyin sorulduğu belirlenmeli, gerekirse tablo, şema gibi şekillerden de yararlanılmalıdır. Bu aşamada daha önce benzer problemlerle karşılaşılıp karşılaşılmadığı da düşünülmeli, problem tam olarak anlaşılmadan çözüme başlanılmamalıdır.

2- Plan Yapma (Seçme): Problem anlaşıldıktan sonra yapılacak ilk iş düşünceyi istenende yoğunlaştırabilmektir. Problemde açık olarak verilenler dışında, gizli ipuçları da bulunabilir. Bu aşamada söyle düşünmek yararlı olacaktır: *“Tablo çizmem yararlı olur mu?”*, *“Daha önce böyle bir durumla karşılaştım mı?”*, *“Şu yoldan gitsem çözebilir miyim?”*, *“Çözümü nasıl test edebilirim?”*. Problem çözüme üst düzeyde başarılı olanlar bile bazen gereksiz denemelerle vakit kaybedebilirler. Çözüme dönük strateji geliştirmede çabukluk kazanmak problemleri çözerken avantaj sağlayacaktır.

3- Planı Uygulama: Problem anlaşılıp en uygun çözüm yolu bulunduktan sonra uygulama aşamasındaki en önemli işler; kullanılacak yolu dikkatlice takip etmek ve işlemlerde dikkatli olup hata yapmamaktır. Eğer seçilen yolun çözüme götürmeyeceği fark edilirse, zaman kaybetmeden geriye dönüp hatayı düzeltmek gerekir.

4- Kontrol (Geri Bakış): Problemin çözümü tamamlandığında işler bitmiş olmaz. Gerçekleştirilmesi gereken üç tür etkinlik daha vardır. Bunlar; cevabın, çözüm yönteminin ve

problemin incelenmesidir. İşlemler sonucunda bulunan sayı ya da sayılar tahminlerle karşılaştırılmalıdır.

Problem çözme başarısını bir takım faktörler etkiler. Bunlar;

Bilişsel Faktörler: Mantıksal düşünme, hafıza, akıl yürütme becerisi, hesaplama becerisi ve tahmindir.

Duyuşsal Faktörler: İsteklilik, stres ve kaygı, ilgi, sabır ve azim, motivasyon, başarı göstermeye istekli olma, kendine güvendir.

Tecrübe: Problemlerle önceden karşılaşma ve problemi çözme stratejilerini önceden kullanmış olmasıdır.

Yaratıcı Problem Çözme Becerisi

Yaratıcı düşünme becerisi ile kişi karşısına çıkan problemlerin farklı yollarına ulaşarak farklı çözümlerine ulaşmayı dener. Bu yollar arasında kendisine en uygun olan yöntemi seçer. Yaratıcılık doğuştan değil iyi bir eğitimle de geliştirilebileceği ve öğrenilebileceği düşünülmektedir.

Özden (1998), yaratıcı problem çözmeyi Torrance şu şekilde tanımlar; Sorunlara aksaklıklara bilgi eksikliklerine, kayıp öğelere, uyumsuzluğa karşı duyarlı olmak, güçlüğü tanımlamak, güçlüğe çözüm aramak ve kestirim de bulunmak.

Kişi hata yapmaktan korktuğunda yaratıcı düşünmesi engellenmiş olur. Kişi için uygun ortam sağlandığında esnek ve özgür düşünme yeteneğinin sınırlarını sonuna kadar zorlamaktadır.

1- Kuluçka için zaman veriniz. Aceleci davranmaktan kaçınınız.

2- Yargıyı erteleyiniz. Bunun için en uygun yöntemlerden biri beyin fırtınası tekniğidir. Her cevap saçmada olsa sonuna kadar dinlenir yorum yapılmaz tüm kişilerden fikir alındıktan sonra içlerinden biri çözüm olarak değerlendirilebilir.

3- Öğrencilerin yaratıcı bilişsel yeterlikleri öğrenmelerine rehberlik ediniz. Problemi net bir şekilde anlamaya, farklı fikirler üretmeye, olasılıkları akıllarında canlandırmaya teşvik ediniz.

4- Problemi analiz ediniz ve özelliklerini listeleyiniz. Çıkan sonuçtan sonra her farklı fikir değerlendirilir ve doğru sonuca ulaşılır.

5- Uygun bir hava yaratınız. Rahat, eğlenceli bir ortam hazırlanmalıdır. Öğrencilerin her fikrine saygı duyulmalı ve bu fikirleri teşvik edilmelidir. Hata yapma korkusundan uzak tutulmalıdır.

6- Öğrencilerin yaratıcı problem çözmeleri için çokça alıştırmaya yapmalarına ve bilgilendirici dönütler vermeye dikkat ediniz.

Yaratıcı problem, yaratıcı düşünme ve yaratıcı problem çözme sürecini ve diğer ilgili düşünce süreçlerini uygulamak amacıyla olmalıdır. En iyi problem çözme sonuçlarını almak için yaratıcı düşünme ve analitik düşünmeyi bütünleştirerek tasarlanmalı ve uygulanmalıdır.

Yaratıcı düşünme problemin tek bir boyutuna odaklanmayı değil bütün özellikleriyle değerlendirip en uygun yolu bulmaya ve yaratıcı, esnek, özgür sonuçlara ulaşmamıza imkan sağlar. Yaratıcı düşünme, Hayatın her döneminde karşılaşılan zorluklarla baş edebilmekte yardımcı olur.

Özkök (2004), Getzel ve Csikszentmihalyi, yaratıcı düşünürlerin, çözülmeye değer problemleri çözmeye istekli ve problemleri tanımlamak için daha esnek olduklarını öne sürer. Sanatsal uygulamalara yatkın öğrencilerin yapacakları işler için diğer öğrencilerden daha fazla zaman harcadıkları ve yaptıkları iş ile ilgili alternatifler önerildiğinde

davranışlarını değiştirmek için daha istekli olduklarını ortaya koymuşlardır. Aynı zamanda sorgulayan öğrencilerin bir problemle karşılaştıklarında olanakları araştırıp en uygun çözüme karar kıldıkları sonucuna varmışlardır.

İlgili Araştırmalar

Yapılan araştırmalara bakıldığında problem çözme becerisine ilişkin birçok çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Bunlardan bazılarını şöyle sıralamak mümkündür:

Özkök (2004) tarafından yapılan “Disiplinler arası yaklaşıma dayalı sanat eğitiminin yaratıcı problem çözme becerisine etkisi ve bir model önerisi” adlı çalışmada disiplinlerarası yaklaşıma dayalı yaratıcı problem çözme (DYDYPC) öğretim programı ile öğrencilerin yaratıcı problem çözme becerilerinde anlamlı bir fark olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, yaratıcı problem çözme becerilerinde deney grubunun lehine anlamlı farklar olduğunu ortaya koymuştur.

Özsoy (2007) tarafından yapılan “İlköğretim Beşinci Sınıfta Üst biliş Stratejileri Öğretiminin Problem Çözme Başarısına Etkisi” adlı çalışmada üst biliş stratejileri öğretiminin problem çözme başarısına etkisi ve üst biliş stratejileri öğretiminin (problemi anlama, plan yapma, planı uygulama, kontrol) başarıya etkisi de incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar, üst bilişsel problem çözme etkinlikleri yoluyla üst biliş stratejileri öğretiminin, problem çözme başarısında artışa sebep olduğunu göstermektedir.

Yıldız (2009) tarafından yapılan “Hemşirelerin Tükenmişlik Düzeylerinin Ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi” adlı çalışmada hemşirelerin tükenmişlik düzeylerini ve problem çözme becerilerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve tükenmişlik ile problem çözme becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda, hemşirelerin duygusal tükenmişlik, duyarsızlaşma ve kişisel başarı düzeylerinin ve problem çözme becerilerinin medeni duruma göre farklılaşmadığı; eğitim durumuna göre yalnızca kişisel başarı düzeylerinin farklılaştığı bulunmuştur. Ayrıca Son olarak hemşirelerin tükenmişlik düzeyleri ve problem çözme becerileri arasında ilişki

olduğu; problem çözme becerileri arttıkça duygusal tükenmişlik ve duyarsızlaşma düzeylerinin azaldığı, kişisel başarı düzeylerinin ise arttığı bulunmuştur.

Kaya (2009) “Özel Eğitim Sınıflarına Devam Eden Zihinsel Engelli Öğrencilerin Sanatsal Gelişim Düzeylerinde Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yönteminin Etkisi” Özel Eğitim Sınıflarına Devam Eden Zihinsel Engelli Öğrencilerin Sanatsal Gelişim Düzeylerinde Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yönteminin Etkisini değerlendirmek için bu araştırmayı yapmıştır. Çalışmasında, öğrenci tanıma formu, Çok Alanlı Sanat Eğitimi Uygulama Soruları, renk ve şekil tablosu, araştırmacı tarafından seçilmiş Osman Hamdi Bey'in sanat eserleri, araştırmacı tarafından hazırlanmış sanat tarihi hikâyesi, farklı malzemeden resimler, resimler arası fark oyunu verilerin toplanması amacıyla kullanılmıştır. Öğrencilere yöntem öncesi ve esnasında resim çalışmaları yaptırılmış, elde edilen resimler figür-obje betimlemesi yönünden, renk- şekil bilgi ve uygulaması yönünden, kompozisyon yönünden değerlendirilip, gelişim grafikleri ile gösterilerek, yöntemin sanatsal gelişim düzeyine etkisi belirlenmiştir. Araştırma sonucunda; sanatsal gelişim düzeyini biyolojik yaşlarından beklenen düzeye doğru yükselttiği tespit edilmiştir.

Altay (2009) “İlköğretim İkinci Kademe Altıncı Sınıf Görme Engelli Öğrencilerin Görsel Sanatlar Eğitimine Yönelik Bir inceleme” adlı çalışmada, dört disipline dayalı sanat eğitiminin dokunma ve dinleme yöntemlerinin de ilave edilmesiyle görme engelli öğrencilere de uygulanabileceğini savunmaktadır. 5 haftalık bir uygulama yapılmıştır araştırmada veriler gözlemlerden ve kolaj çalışmasından toplanmıştır. Bu araştırmada elde edilen sonuçlar, dört disipline dayalı sanat eğitiminin, dinleme ve dokunma yöntemlerinin ilavesiyle görme engelli öğrencilere uyarlanabileceğini göstermiştir.

Altunçekiç (2010) “Web Destekli Probleme Dayalı Öğrenme Ortamının Bilişsel ve Duyuşsal öğrenme ürünlerine etkisi” adlı çalışmada teknolojik araçların ve programların kullanılmasının öğrencilerin akademik başarılarına, problem çözme becerilerine etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın nicel bölümünün sonuçlarına göre, "Isı ve Sıcaklık" konusunda web destekli probleme dayalı öğrenme ortamı kullanımı öğrencilerin akademik başarılarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmuştur ayrıca Web Destekli

Probleme Dayalı Öğrenme Ortamının öğrencilerin akademik başarı, problem çözme beceri düzeyi ve internet kullanımına yönelik tutumlarında artışın meydana geldiği görülmüştür.

Sağ (2010) tarafından yapılan “Kız Meslek Liseleri El sanatları Bölümü Eğitim Programlarının Öğrencilerin Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme Gücüne Etkisi” adlı çalışmada eğitim programlarının problem çözme ve düşünme gücüne etkisi araştırılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilere göre 10. ve 12. sınıflar arasında problem çözme gücünde anlamlı bir fark bulunmamış, eleştirel düşünme gücünde ise 12. sınıflar lehine anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır.

Demirci (2012) “Görsel Algı Eğitiminin Beş – Altı Yaş Çocukların Görsel Algı Gelişimlerine etkisi” adlı çalışmada, Bu araştırma, görsel algı eğitiminin beş-altı yaş çocuklarının görsel algı gelişimlerine etkisini belirlemek amacıyla yürütülmüştür. Araştırmadan elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde, grupların ön test puanları arasında anlamlı fark bulunmazken, son test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Kolaj tekniği ile ilgili araştırmalara bakıldığında ise;

Erdoğan (2007) tarafından yapılan “İlköğretim Okullarında (6., 7., ve 8., Sınıflarda) Kolaj Tekniğinin Eğitime Katkısı” adlı çalışmada İlköğretim II. Kademe (6., 7., 8.) sınıflarda resim eğitimine, kolaj tekniğinin, parçadan bütüne ulaşma yöntemiyle katkısını vurgulamak üzere hazırlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, gelecekte seçeceği mesleklere hazırlık olması için ve el becerileri, zihinsel güçlerini, görme, duyma düşünme, sezme yetilerini geliştirmelerini ilköğretim yıllarından başlayarak kolaj eğitimi verilmelidir ve üç boyutlu kolaj çalışmaları öğretimin her aşamasında programlarda etkin bir şekilde ele alınarak öğrenciye benimsetilmelidir. Kolaj, hem sanat eğitimini hem de öğrenci açısından ekonomik kolaylık sağlarken, her türlü nesnenin sanat malzemesi olarak kullanılması, öğrencinin anlatım gücünü ve yaratıcılığını uyarıp, zenginleştirir. Buluşa ve keşfe açık bir üretim etkinliğinin oluşmasını sağlar. Farklı yaş grupları ve farklı kullanım olanakları içinde bu anlatım dilini değerlendirmek, öğrenciyi bu tekniğin kullanım olanakları

hakkında bilgi sahibi yaparken, yaratma sürecinde ise kendi özgü bir anlatım dili oluşturmasına yardımcı olur. Her hangi bir malzemeyle ifade edici (anlatım) gelişiminin oluşumunda, sanat eğitmeninin öğrencinin farklı yaş dönemlerinin özelliklerini kişisel yapısını ve bireysel farklılıklarını bilmesi, izleyeceği yol ve yöntemi belirlemesi açısından önemlidir.

Daha önce yapılan araştırmalar incelendiğinde Türkiye’de kolaj tekniğinin problem çözme becerisine etkisini ele alan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın kolaj tekniğinin problem çözme becerisine etkisine, yararlarının incelenmesinin bu alanda daha sonra yapılacak araştırmalar için yeni bir kaynak olabileceği düşünülmektedir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, kullanılan deseni, evren ve örneklem, veri toplama araçları, veri analiz yöntemleri ve veri analiz süreci anlatılmıştır.

Araştırmanın Modeli

Resim eğitiminin kolaj tekniği ile problem çözme becerisine etkisini belirlenmesi için yapılan bu araştırma incelemiştir, bunun için deneysel bir araştırma deseni oluşturulmuştur.

Araştırmada 7. sınıflarda resim eğitiminin kolaj tekniği ile problem çözme becerisine etkisinin olup olmadığını saptamak için öğrencilerin görüşlerini belirttikleri bir ölçek kullanılmıştır. Kolaj tekniğinin problem çözme becerisine etkisine katkı sağlayıp sağlamayacağı araştırılmıştır.

Resim eğitiminin kolaj tekniği ile problem çözme becerisine etkisini belirlenmesi için yapılan bu araştırma, tarama modelinde nitel bir araştırmadır.

Çalışma Grubu

Araştırmada çalışma grubunu, 2012-2013 öğretim yılında Keçiören Atatürk Ortaokulu 7. sınıf görsel sanatlar dersinde kolaj tekniğine katılan öğrenciler oluşturmuştur.

7. sınıflarda kolaj tekniğinin problem becerisine etkisini anlayabilmek için problem çözme becerisi ölçeği ön test uygulanmıştır. Daha sonra öğrencilere kolaj tekniği ile ilgili bilgi

verilmiştir. Çalışmalar yapıldıktan sonra son test uygulaması yapılmıştır. 7. sınıfların ön test ve son test sonuçları arasında 0,000 düzeyinde istatistiksel olarak bir farklılık olmadığı sonucu çıkmıştır, bu sonuç (Bkz. Sayfa 50) Tablo 2’de verilmiştir.

Veri Toplama Yöntemi

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak problem çözme becerisi ölçeği, (Bkz. Ek 2) kullanılmıştır. Bu test ilk olarak Kaptan ve Korkmaz (2001) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve Yaman (2003) tarafından bazı maddeleri değiştirilerek uygulanmıştır (Kaptan ve Korkmaz, 2001; Yaman, 2003).

Problem Çözme Beceri Ölçeği tüm deneklere kolaj tekniği eğitiminin öncesi ve sonrasında uygulanmıştır.

Testin Güvenirlik ve Geçerliliği

Bu ölçme aracında beşli likert türde hazırlanmış 30 madde bulunmaktadır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonunda Cronbach Alpha (α) değeri 0.84 olarak tespit edilmiştir.

7. sınıfların problem çözme becerilerini belirlemek için kullanılan ölçek Yaman (2003) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçekte 7. sınıfların problemler karşısında nasıl davrandıkları ve çözüm için nasıl çaba gösterdikleri ile ilgili maddeler bulunmaktadır. Problem çözme ölçeğinde beşli likert türde hazırlanmış 30 madde bulunmaktadır. Bu ölçeğin güvenilirlik çalışması sonunda Cronbach Alpha (α) güvenilirlik katsayısı 0.87 olarak tespit edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Kolaj tekniği eğitimi uygulanmasına başlamadan önce problem çözme becerisi ölçeği ön test olarak uygulanmıştır. 2012 - 2013 öğretim yılının Haziran ayında 7. Sınıf öğrencileri ile okul programının yanı sıra araştırmacı tarafından uygulanan kolaj tekniği eğitimi dersi verilmiştir. 2 saatlik uygulamalı eğitim sonucunda 7. Sınıflara son test olarak problem

özme becerisi ölçeği uygulanmıştır ve uygulanan kolaj tekniğinin problem çözme becerisine katkısı olup olmadığı tespit edilmiştir.

Verilerin özömlenmesi

Örnekleme ön test ve son test olarak uygulanan problem çözme becerisi ölçeğinden elde edilen verilerin istatistik açıdan anlamlılığının test edilebilmesi için bazı önemlilik testleri uygulanmıştır.

Hazırlanan program öncesinde uygulanan ön test ve sonrasında yapılan son test arasındaki ilişkiye bakmak için, gruptaki öğrenci sayısının azlığı nedeniyle parametrik olmayan testlerden Bağımlı (ilişkili) Grup T Testi uygulanmıştır.

İstatistiksel işlemler SPSS Version 22.0 istatistik programı ile yapılmıştır. Farkların sınanmasında elde edilen tüm sonuçlar tek yönlü sınanmış ve anlamlılık düzeyi, $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir. ıkan sonuçlar tablolara dönüştürölerek kolaj tekniğinin problem çözme becerisi üzerine etkililiği yorumlanmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde toplanan verilerin yöntem bölümünde açıklanan tekniklerle çözümlenmesi sonundan elde edilen araştırma bulguları ve yorumlarına yer verilmiştir. Bulgular ve yorumların sunulduğunda araştırma sorularının sırası dikkate alınmıştır.

1.soru: Ortaokul 7. Sınıf öğrencilerine uygulanan kolaj tekniği eğitimi sonrasında öğrencilerin problem çözme becerisi ön testi ile son test arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo1. Kolaj tekniğinin problem çözme becerisine etkisini anlamak için yapılan anket ön Test Toplam Puanları ile Son Test Toplam Puanları İçin Yapılan Bağımlı (ilişkili) Grup T Testi İstatistikleri Sonuçları

		Ortalama	N	Std. Sapma	Std. Hata Ortalama
Çift 1	ÖN	105,0833	60	11.57480	1,49430
	SON	112,4000	60	13.08020	1,68865

Tablo 2. Kolaj tekniğinin problem çözme becerisine etkisini anlamak için yapılan anket ön Test Toplam Puanları ile Son Test Toplam Puanları İçin Yapılan Bağımlı (ilişkili) Grup T Testi Sonuçları

		Eşleştirilmiş Farklar								
		Std.	Std. Hata	95% Fark						
	Ortalama	Sapma	Ortalama	Güven Aralığı		t	df	Sig. (2-tailed)		
				Alt	Üst					
Çift	ÖN-									
1	SON	-7,31667	9,4429	1,2190	1,2190	-4,87730	-6,002	59	,000	
		4	8	8						

T değerine bakıldığında, 0,05' den küçük olduğu için istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Ama ön test ve son test arasındaki ortalama değerlere bakıldığında kolaj tekniği çalışması yapıldıktan sonra son test puanlarının arttığı görülmüştür. Ortalama değeri ilk ve son test arasında 7,31667 fark gözükmektedir.

2.soru: Ortaokul 7. Sınıf öğrencilerine uygulanan kolaj tekniği eğitimi sonrasında öğrencilerin problem çözme becerisi ön testi ile son test Wilcoxon işaretli sıralar testi arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 3. Kolaj tekniğinin problem çözme becerisine etkisini anlamak için yapılan anket Ön Test Toplam Puanları ile Son Test Toplam Puanları İçin Yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi İstatistik Sonuçları

	N	Ortalama	Std. Sapma	Minimum	Maximum
ÖN	60	105,0833	11,57480	73,00	125,00
SON	60	112,40000	13,08020	81,00	142,00

Tablo 4. Kolaj tekniğinin problem çözme becerisine etkisini anlamak için yapılan anket Ön Test Toplam Puanları ile Son Test Toplam Puanları İçin Yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma
SON - ÖN	Negatif	12 ^a	18,29	219,50
	Pozitif	45 ^b	31,86	1433,50
	Eşit	3 ^c		
	Toplam	60		

a. SON < ÖN

b. SON > ÖN

c. SON = ÖN

Verilerimizin bağımlı gruplarda t-testi için varsayımları karşılamaması nedeniyle bu testin nonparametrik versiyonundan yararlanılmıştır.

Tablo 4’de ön test toplam puanları ve son test toplam puanları karşılaştırılmalarının sonucu verilmiştir. Bu sonuçlara bakıldığında 3 öğrenci üzerinde sonucun eşit olduğu, 12 öğrencinin gerileme kaydettiği ve 45 öğrencinin ön test – son test sonuçları arasında artış olduğu görülmüştür.

3.soru: Ortaokul 7. Sınıf öğrencilerine uygulanan kolaj tekniği eğitimi sonrasında öğrencilerin problem çözme becerisine yönelik görüşleri nelerdir?

Öğrencilerin görüşlerine sözlü olarak yer verildi. Kolaj tekniğini öğrenmek ve uygulamak açısından ilerleme kaydettiklerini söylemişlerdir. Yeni bir problemle karşılaştıklarında, problemi anlama, problem konusunda çok yönlü düşünme becerilerini kavradıkları görülmüştür. Yeni karşılaştırdıkları problemde ilk başta ön yargılı yaklaşımlarına karşın, problemin detaylarına indikçe anlama becerileri artmış, önyargılarından kurtulmuşlardır.

Bazı öğrencilerde ise, kolaj tekniği ile ilgili problemle karşılaştıklarında somut bir gelişme kaydedilmemiştir.

4.soru: Resim eğitiminin kolaj tekniği ile yapılan çalışmalar bireylerin karşılaşılabileceği problemleri çözmeye yardımcı olabilir mi?

Bireylerin gösterdikleri farklı hazır bulunuşluklara ve farklı özelliklerle beraber, birçok öğrenci de problem çözme sürecinde katkı sağladığı, bazı öğrencilerde hiç değişim olmadığı gözlemlenmiştir.

5.soru: Duygu ve düşünceleri resim yoluyla eğitilirken zekâ da gelişir mi?

Duygu ve düşünceler, görsel sanatların bir dalı olan resim ile eğitilirken, öğrencilerin görsel zekalarında artış olduğunu gözlemlenmiş, problem çözme becerilerinde ise artış görülmüştür.

6.soru: Kolaj tekniği ile yapılan çalışmalar yaşama sürecini yakalamaya katkı sağlar mı?

Kolaj tekniği de, hayattaki gibi değişik parçaları bir araya getirmeye, farklı bakış açıları geliştirmeye yardımcı olur.

7.soru: Resim eğitiminin kolaj tekniği ile yapılan çalışmalar pratik düşünceyi geliştirir mi?

Kolaj Tekniği, görsel algıda seçicilik yarattığından, bireyin pratik şekilde düşünmeye ve uygulamaya yönlendirir. Birey, karşılaştığı yeni bir probleme pratik çözümler bulma konusunda adım atar.

8.soru: Resim eğitiminin kolaj tekniği ile yapılan çalışmalar zihinsel bir süreç gerektirir mi?

Kolaj tekniği uygulanan öğrencilerde, düşünme, uygulama, estetik bir bakış açısıyla bakma, yorumlamaya dayalı bir çalışma sergilenmiştir. Bu alışmalar yapılırken, zihinsel bir süreç gerekmektedir.

BÖLÜM 5

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde çalışmadan elde edilen sonuçların alan yazındaki diğer araştırmalarla tartışmalı karşılaştırmaları ve uygulamaya yönelik öneriler sunulmuştur.

Sonuçlar ve Tartışmalar

Araştırma sorularına göre sonuçlar incelendiğinde, problem çözme becerisi ölçeği ön test ve son test toplam puanlarına bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Fakat problem çözme becerisi ölçeği son test toplam puanları karşılaştırıldığında ise istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamasına karşın, son test toplam puanlarının sıra ortalamasına kolaj tekniği çalışması yapıldıktan sonra son test puanlarının arttığı görülmüştür. Yapılan bu tespitler sonucunda kolaj tekniğinin problem çözme becerisine etkisi incelendiğinde testler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmasa da, test puanlarının sıra ortalamasında görülen artışa bakıldığında kolaj tekniğinin problem çözme becerisine etkisinde tamamen başarısız olduğu söylenemez.

Öneriler

7. sınıflarda resim eğitiminin kolaj tekniği ile problem çözme becerisine etkisi incelenmesine yönelik olan bu araştırmada, ulaşılan sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- 1- Ortaokul düzeyinde yapılan bu araştırmanın ilkokul düzeyinde de yapılarak öğrenci tutum ve başarılarına etkilerinin araştırılması önerilmektedir.
- 2- Kolaj tekniğinde kullanılan materyaller daha farklılaştırılarak, görsel açıdan daha yararlı ve dikkat çekici olmak üzere yeniden tasarlanabilir. Öğrencilerle kolaj tekniğinde sınırsız materyaller kullanılabilmesi anlatılmalı, kişinin kendi iç dünyasını yansıtacağı bir ortam yaratılmalıdır.
- 3- Kolaj tekniğinin öğrencilerdeki olumlu bakış açılarına bakılarak, her öğrencinin farklı materyaller kullanarak yeni dünyalar keşfetmesi sağlanmalıdır.
- 4- Ortaokul kurumların da öğrencilere görsel açıdan destekleyici olması yönünden farklı materyaller tasarlanarak, ders araçları geliştirilmelidir.
- 5- İlkokul, ortaokul kurumlarında kolaj tekniği uygulanarak, öğrencilerin sanat derslerine karşı ön yargılarından kurtulması sağlanabilir.
- 6- Kolaj tekniğinin farklı materyallerde kullanılması, resim eğitime karşı farklı bir bakış açısı geliştirebilir, problem çözme odaklı bir yaklaşıma sahip olmaları sağlanmalıdır. Öğrencinin yaratıcı ve estetiksel bir bakış açısı oluşturulmalıdır.
- 7- Ortaokulda yapılan bu çalışmanın, ortaöğretim kurumlarında ve sanat eğitimi veren liselerde başarı ortalamasına bakılarak, bakış açıları değerlendirilmelidir. Hazır bulunuşluk düzeylerinde farklılıklardan faydalanılarak, farklı ve olumlu sonuçlar elde edilebilir.

KAYNAKLAR

- Adair, J. (2000). *Karar Verme ve Problem Çözme*. İngilizceden Çeviren: Nurdan Kalaycı. Ankara: Gazi Kitabevi
- Alıcıgüzel, İ. (1979). *İlk ve Orta Dereceli Okullarda Öğrenim*. (3. Baskı). Ankara: Alıcı Kitabevi
- Altun, M. (1995). *İlkokul 3., 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Problem Çözme Davranışları Üzerine Bir Çalışma*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Aksu, M. (1985). *Matematik Öğretiminde Bilgisayar Kullanımı*. Eğitim ve Bilim,54, 9
- Aşkar, P., Baykul, Y. (1987). *Matematik Öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları
- Ata, B. (1997). *Tarih Öğretimine Bilimsel Problem Çözme Yönteminin Uygulanmasına Yönelik Bir Model*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara
- Atalayer, Faruk. (1993). *Görsel Sanatlarda Estetik İletişim*. Eskişehir: Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları
- Aykut, A. (2006). *Günümüzde Görsel Sanatlar Eğitiminde Kullanılan Yöntemler*. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(2); 33-42. 20 Ağustos tarihinde http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_21/3-%20%2833-42.%20syf.%29.pdf sayfasından erişilmiştir.

- Bal, Hatice, Metehan Keleş, Oğuz Erbil. (2002). *Eğitim Teknolojisi Kılavuzu*. Ankara: Semih Ofset Mat.Yay.ve Amb.San.Tic.Ltd.Şti.
- Baykul, Y. (2005). *İlköğretimde Matematik Öğretimi (1-5. Sınıflar)*. Pegem Akademi, Ankara
- Başaran, İ. E. (1974). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Yargıçoğlu Matbaası
- Brendel, Walter L. (1980). Wilhelm-hack-museum, Ludwigshafen/Rhein
- Buchholz, E. L., Zimmermann B. (2005). *Pablo Picasso*. Italy
- Demir, Abdullah. (1993). *Temel Plastik Sanatlar Eğitimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları
- Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi.(1997). Cilt: 1-2-3, İstanbul: Yem Yayınevi
- Edward Lucie – Smith. (2004). *20. Yüzyılda Görsel Sanatlar*. İstanbul: Akbank kültür ve Sanat Yayınları, Çevirenler: Ebru Kılıç, Begüm Kovulmaz, Osman Akınbay
- Erbay, Mutlu. (1997). *Plastik Sanatlar Eğitiminin Gelişimi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları
- Erdoğan, N. F. (2007). *İlköğretim Okullarında (6., 7. Ve 8., Sınıflarda) Kolaj Tekniğinin Eğitime Katkısı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ergün, C. (2012). *Temel Sanat Eğitiminde Ve Çağdaş Sanatta Kolaj – Fotomontaj*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayını. 20 Ağustos 2014 Tarihinde <http://dspace.marmara.edu.tr/handle/11424/1680> sayfasından erişilmiştir.

- Erinç, Sıtkı M. (1997). *Postmodernizm'in Tanımı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Güzel Sanat Fakültesi Yayını
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi
- Etike, S. (2001). *Cumhuriyet Dönemi Resim Eğitimi*. Ankara: Güldiken Yayınları
- Gelbal, S. (1991). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları
- Kalaycı, N. (2001). *Sosyal Bilimlerde Problem Çözme*. Ankara: Gazi Kitabevi
- Kaptan, F., Korkmaz, H. (2001). *İş birliğine dayalı fen öğretiminin öğretmen adaylarının özyeterlik düzeylerine etkisi*. IV. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi 2000, Ankara: Milli Eğitim Basımevi
- Kaptanoğlu, L. (2008). *Sanatsal Bir Değer Olarak "Kolaj"*. Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi yayınları. 24 Ağustos 2014 tarihinde e-dergi.atauni.edu.tr/ataunigsfd/article/download/1025003251/1025003140 sayfasından erişilmiştir.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Kehnemuyi, Zerrin. (1994). *Çocuğun Görsel Sanat Eğitimi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Kılıçkan, H. (2004). *Resim Bilgisi*. (6.Baskı). İstanbul: İnkılap Kitap Evi
- İnel B. (2000). *Gerçekçilikten Kübizme Obje'ye Bakışın Değişimi*.s Türkiye'de Sanat, Sayı:45, İstanbul
- Lynton, Nobert. (1991). *Modern Sanatın Öyküsü*. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları

Özden, Yüksel. (1998). *Eğitimde Dönüşüm "Yeni Değer ve Oluşumlar"*. Ankara: Pegem Yayınları, Önder Matbaacılık

Özer, Zuhâl. (1991). *Yaratıcılığa Giden Yolda Beyin Fırtınası*. Bilim ve Teknik, İstanbul

Özkök, A. (2004). *Disiplinler arası yaklaşıma dayalı sanat eğitiminin yaratıcı problem çözme becerisine etkisi ve bir model önerisi*. Yayınlanmış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Özsoy, G. (2007). *İlköğretim Beşinci Sınıfta Üst Biliş Stratejileri Öğretiminin Problem Çözme Başarısına Etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Özüdoğru, Şerife. (1993). *Sanat Tarihi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları

Passeron, Rene. (1990). *Sürrealizm Sanat Ansiklopedisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları

Polya, G. (1988). *How To Solve It*. New Jersey, NJ: Princeton University Pres. 24 Ağustos tarihinde <http://cehd.gmu.edu/assets/syllabus/EDCI609-001-05B-Suh.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Renda, Günsel ve diğerleri. (1993). *Türk Plastik Sanatları Tarihi*. Eskişehir :Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Yayınları

San, İnci, Ali Uçan, Rıdvan Süer, Zafer Gençaydın, Zafer Atilla, Özer Atilla. (1988). *Güzel Sanatlar Eğitimi*. Türkiye Cumhuriyeti Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları

Südor, G. (2000). *Resim Eğitimi ve Sanatla Karşılaşma*. Cumhuriyet Kitap Kulübü Çağ

Pazarlama, İstanbul

Senemoğlu,N. (2011). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya* (20.Baskı).
Ankara: Pegem Akademi

Sezer, Hulusi. (2001). *İlköğretimde Resim Eğitimi*. T.C. MEB Projeler Koordinasyon Daire
Başkanlığı, Ankara

Sungur, N. (1992). *Yaratıcı Düşünme*. İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım

Turani, Adnan, (1992). *Dünya Sanat Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi

Türk Dil Kurumu. (1998). *Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu, Ankara

Yaman, S. (2003). *Fen Bilgisi Eğitiminde Probleme Dayalı Öğrenmenin Öğrenme
Ürünlerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim
Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yetkin, S. K. (1968). *Güzel Sanatların Eğitimdeki Yeri*. Ankara Üniversitesi Eğitim
Fakültesi Dergisi. 1, 4: 125-129.

Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek (2000), *Nitel Araştırma Yöntemleri*. (Gözden Geçirilmiş
İkinci Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları

25 Ağustos 2014 tarihinde <http://resim.nedir.com/#ixzz3BOSTkhFT> sayfasından erişilmiştir.

EKLER

EK 1. Ankara Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzin Belgesi

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 14588481/605.99/806460
Konu: Araştırma İzni
(Ece PALAZ)

02/05/2013

GAZİ ÜNİVERSİTESİNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2012/13 nolu genelgesi
b) 22/04/2013 tarih ve 2627 sayılı yazınız.

Enstitünüz Uygulamalı Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Mesleki Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Ece PALAZ'ın "7. Sınıflarda Resim Eğitiminin Kolaj Tekniği İle Problem Çözme Becerisine Etkisi" konulu tez önerisi kapsamında uygulama yapma isteği Müdürlüğümüzce uygun görülmüş ve araştırmanın yapılacağı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bilgi verilmiştir.

Anketlerin uygulama yapılacak sayıda çoğaltılması ve çalışmanın bitiminde iki örneğinin (CD ortamında) Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme-1 Şube Müdürlüğüne gönderilmesini arz ederim.

İlhan KOÇ
Müdür a.
Şube Müdürü

Güvenli Elektronik İmza
Aslı İle Aynıdır.

02.05.2013

Yaşar SUBAŞI
Şef

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 6758-a2fc-39b7-b1a7-cc64 kodu ile yapılabilir.

Emniyet Mh. Alparslan Türkeş Cd. No: 4/A Yenimahalle/ANKARA
www.ankara.meb.gov.tr
istatistik06@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Murat YILMAZER
Tel: (0 312) 212 36 00
Faks: (0 312) 212 02 16

EK 2. Problem Çözme Becerisi Ölçeği

PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ ÖLÇEĞİ

Açıklama: Aşağıda verilen seçenekler yaşantınızda problemleri nasıl çözümlediğinizi belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu seçenekler günlük yaşamda çözmek zorunda kaldığınız problemleri kapsar. Son zamanlarda yaptığınız işlerde nasıl davrandığınıza dikkat ederek seçenekleri işaretleyiniz.

S. No	SEÇENEKLER	Her zaman	Sıklıkla	Bazen	Nadiren	Hiçbir zaman
1	Bir problemle karşılaştığımda ilk olarak problemin tam olarak ne olduğunu anlamaya çalışırım					
2	Çözümü bitirdikten sonra o işi unuttur başka şeylere bakarım *					
3	Problemi çözmeye kalkışmadan önce bütün bileşenleri elde etmeye çalışırım					
4	Bir problemi çözmek için birkaç tane yöntem bulursam benim için en çok işe yarayanı seçerim *					
5	Bir problemi çözerken aklıma gelen ilk şeyi yaparım *					
6	Çözümümün diğer problemlerdeki etkisinin nasıl olduğunu değerlendiririm					
7	Bir problemle karşılaştığımda onun kendiliğinden ortadan kalkıp kalkmayacağını görmek için beklerim *					
8	Bir problemi çözerken her çözümü göz önüne alırım					
9	Tesadüfen karşıma çıkan bir problemin ne olduğu ve ne olabileceği arasındaki farka dikkat ederim					
10	Bir çözümü uyguladıktan sonra çözümümün işlememesi durumunda rahatlıkla değişiklik yaparım					
11	Bir probleme çok farklı kişilerin bakış açılarından bakmak için çabalarım (kendim, ailem, arkadaşlarım, öğretmenlerim vs.)					
12	Mümkün olan her çözümün sonuçlarını değerlendirmeye çalışırım					
13	Bir problemi çözmeden önce mümkün olan çözümlerin hepsine göz atmaya çalışırım					
14	Bir çözüm seçtikten sonra hemen harekete geçerim *					
15	Bir problemle karşılaştığımda çözümü tahmin etmek için uğraşmam *					
16	Mümkün olan çözümlerin hepsinin uzun süreli etkilerini gözden geçirmeye çalışırım					
17	Bir çözümü uygularken hiçbir zaman geçmişe bakmam *					
18	Bir çözüm bana göre doğru olmadığı zaman yanlışın nerede olduğunu çözmeye çalışırım					
19	Bir problemle karşılaştığımda nedenlerini belirlemeye çalışırım					
20	Bir çözüm yolu seçtikten sonra harekete geçmeden önce bir süre onun hakkında düşünürüm					
21	Çözümleri kıyasladığımda her çözümün sebep olabileceği etkilerin neler olduğuna dikkat ederim					
22	Bir problemi çözer çözmeyen çözümümün nasıl çalıştığını görmek için beklerim					
23	Bir problemle karşılaştığımda geçmişteki problemleri çözmek için yaptığım şeyleri yaparım *					
24	Problemler oluşmadan önce geleceği görmeye ve tahminde bulunmaya çalışırım *					
25	Bir problemi çözmek için uğraşırken o anda en kolay görünen çözüme giderim *					
26	En iyi çözümü seçtikten sonra hemen harekete geçerim					
27	Bir problemin hangi durumlarda farklı olabileceğini fark ederim					
28	Problemi çözmek için en iyi yolu bulmak amacıyla mümkün olan her çözümü karşılaştırırım					
29	Bir problemin çözümü için karar verdikten çok sonra bile kararına şüphe ile bakarım					
30	Problemler ortaya çıktığında karamsarlığa düşerek problemi çözmekten vazgeçerim *					

EK 3. Öğrenci Çalışmaları 1

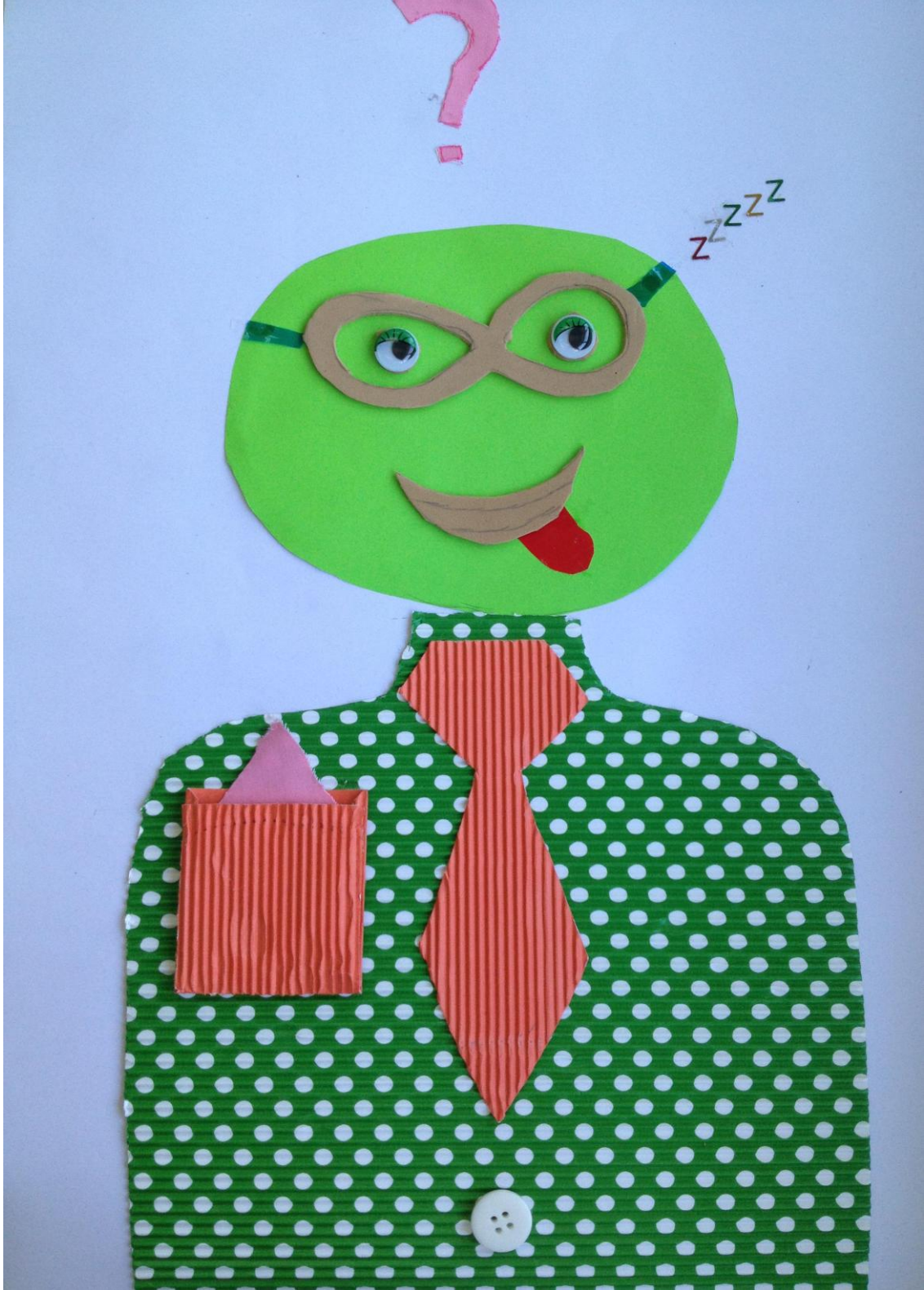
EK 5. Öğrenci Çalışmaları 3

EK 6. Öğrenci Çalışmaları 4

EK 7. Öğrenci Çalışmaları 5

GAZİ GELECEKTİR...